
'Onze achterban is gelukkig heel loyaal, maar over het algemeen helaas politiek niet zo actief.'

Tjalling Vonk, fractievoorzitter ChristenUnie-SGP Rotterdam

Auteur: Leander Breure
Studentnummer: 415504
Opleiding: Master Bestuurskunde
Specialisatie: Publiek Management
Vak: Masterscriptie
Instelling: Erasmus Universiteit Rotterdam
Scriptiebegeleider: Dr. Ir. J. Eshuis
Tweede lezer: K. Migchelbrink MSC MA
Stage instelling: ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam
Stagebegeleider: dhr. Gerben van Dijk
Datum: 04 mei 2021
Aantal woorden: 19.876 woorden

Inhoudsopgave

Abstract	7
Dankwoord	8
Hoofdstuk 1: Inleiding	9
1.1 Probleemstelling.....	10
1.1.1 Vraagstelling	10
1.1.2 Doelstelling.....	10
1.1.3 Uitleg probleemstelling	10
1.2 Relevantie.....	11
1.2.1 Wetenschappelijke relevantie.....	11
1.2.2 Maatschappelijke relevantie	12
Hoofdstuk 2: Theoretisch kader	13
2.1 Inleiding.....	13
2.1.1 Leeswijzer	13
2.2 Definitie politieke participatie.....	13
2.2.1 Toelichting keuze determinanten voor politieke participatie.....	15
2.3 Hulpbronnen	15
2.3.1 Maatschappelijke vaardigheden	15
2.3.2 Geld	16
2.3.3 Educatie	17
2.3.4 Tijd.....	17
2.4 Leeftijd.....	18
2.5 Bereidheid om te participeren	19
2.6 Rationele keuze	19
2.7 Werving	20
2.8 Media.....	21
2.8.1 Lokale media.....	21
2.8.2 Digitale media.....	21
2.9 Sociaal kapitaal	22
2.10 Gezamenlijke kennisconstructie.....	23
2.10.1 Definitie kennis.....	23
2.10.2 Kennis in fases	24
2.10.3 Geconcentreerde kennis	25
2.11 Conceptueel model	26
2.11.1 Uitleg conceptueel model	27
Hoofdstuk 3: Methodologie	28

3.1 Inleiding	28
3.2 Onderzoeksonderwerp	28
3.2.1 Toetsen hypothesen	28
3.2.2 Casusbeschrijving & verantwoording onderzoek keuzes	29
3.3 Operationalisatie	31
3.4 Validiteit en betrouwbaarheid	36
3.4.1 Validiteit	36
3.4.2 Betrouwbaarheid	37
3.5 Verantwoording samengestelde variabelen statistiekprogramma SPSS	38
Hoofdstuk 4: Empirische bevindingen en analyse.....	40
4.1 Inleiding	40
4.2 Bevindingen survey	40
4.2.1 Beschrijvende statistieken.....	40
4.2.2 Regressieanalyse	45
4.2.3 Vooronderstellingen regressieanalyse	47
4.3 Bevindingen interviews	49
4.3.1 Hulpbronnen.....	50
4.3.2 Leeftijd.....	50
4.3.3 Bereidheid om te participeren	50
4.3.4 Rationele keuze	51
4.3.5 Werving	52
4.3.6 Media.....	52
4.3.7 Sociaal kapitaal	53
4.3.8 Politieke participatie.....	53
4.3.9 Platform voor gezamenlijke kennisconstructie	54
4.4 Analyse: toetsen hypothesen	58
4.4.1 Hypothese 1: Hulpbronnen	58
4.4.2 Hypothese 2: Respondentfactoren	58
4.4.3 Hypothese 3: Omgevingsfactoren	59
4.4.4 Hypothese 4: Sociaal kapitaal.....	59
4.4.5 Hypothese 5: Platform voor gezamenlijke kennisconstructie.....	59
4.4.6 Hypothese 6: Politieke participatie	60
Hoofdstuk 5: Conclusie en aanbevelingen	61
5.1 Inleiding	61
5.2 Beantwoording hoofdvraag.....	61
5.3 Reflectie relevantie bevindingen.....	61

5.4 Aanbevelingen	63
5.4.1 Wetenschappelijke aanbevelingen	63
5.4.2 Maatschappelijke aanbevelingen	63
5.4.3 Vervolgonderzoek	65
Literatuurlijst	66
Bijlage 1: Codeerschema	72

Abstract

In de context van de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam heb ik onderzocht welke factoren van invloed zijn op de politieke participatie van haar achterban, waarbij ook ruimte was voor de rol en het functioneren van zowel het wijkambassadeurschap als de gebiedscommissies. Door een uitgezette survey onder de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam en een achttal gehouden interviews heb ik inzichtelijk gemaakt voor welke factoren die uit de wetenschappelijke literatuur naar voren kwamen, geldt dat zij de politieke participatie positief beïnvloeden. Ik heb geconcludeerd dat voor de factoren hulpbronnen, leeftijd, bereidheid en hoeveelheid sociale netwerken geldt dat zij van positieve invloed zijn op de politieke participatie van de achterban van de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam. Ook heb ik geconcludeerd dat het wijkambassadeurschap voor deze fractie meer voordelen kent dan de gebiedscommissies, alhoewel er op zowel kwantitatief als kwalitatief vlak nog een slag te maken valt bij het functioneren van het wijkambassadeurschap. Middels een vijftal concrete aanbevelingen geef ik de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam uiteindelijk enkele handreikingen voor de toekomst.

Dankwoord

In de eerste plaats wil ik de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam hartelijk bedanken voor de fantastische mogelijkheid die zij mij hebben geboden om in de afgelopen maanden stage te lopen bij de fractie. Middels deze stage is niet alleen mijn interesse voor de christelijke lokale politiek verder aangewakkerd, maar ben ik de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam gaan waarderen als een hechte groep Rotterdammers met het hart op de juiste plaats en die pal staan voor de christen-sociale politiek.

In het bijzonder wil ik mijn stagebegeleider, Gerben van Dijk, erg bedanken voor zijn uitmuntende begeleiding de afgelopen maanden. Je hielp me niet alleen goed op weg en hield me daarnaast ook op de goede weg, maar ik ben je daarnaast ook gaan waarderen als bedreven politicus en betrokken persoon.

In de tweede plaats bedank ik mijn scriptiebegeleider, Dr. Ir. J. Eshuis, voor de vakkundige begeleiding die hij mij heeft gegeven tijdens mijn scriptietraject. Dankuwel voor de goede digitale ontmoetingen, scherpe analyses en inhoudelijke feedback. Ik heb veel van u geleerd en het was zeer prettig om u als scriptiebegeleider te hebben.

Afsluitend bedank ik mijn tweede lezer, K. Migchelbrink MSC MA, voor de uitgebreide en nuttige feedback. U gaf niet alleen feedback op bepaalde onderdelen van mijn scriptie, maar gaf ook meerdere algemene feedbackpunten om mijn scriptie in zijn geheel verder te verbeteren. Dank voor uw tijd en enthousiasme om u zo uitgebreid en diep in mijn scriptie te verdiepen.

Ik wil verder alle bovenstaande betrokkenen hartelijk dankzeggen voor hun oprechte medeleven tijdens het eind van dit scriptietraject in de periode rond het zeer plotselinge overlijden van mijn zwager, Tiemen den Uil. Het viel mij zwaar om hierna dit scriptietraject te vervolgen, maar ik bedank iedereen voor hun medeleven en draag deze scriptie dan ook op aan mijn ontvallen zwager Tiemen.

Tijdens het schrijven van deze scriptie kwam al eerder in me op om deze scriptie ook aan de stad Rotterdam op te dragen:

Rotterdam, de stad waarvan ik ben gaan houden;

Rotterdam, de stad waar naast zo ongelooflijk veel mooie dingen helaas ook veel minder mooie dingen gebeuren;

Rotterdam, de stad die zo gebaat is bij het sociaalchristelijke geluid;

Rotterdam, de stad met de inwoners die me zo nauw aan het hart zijn komen te liggen;

Rotterdam, de stad waar ik mijn door God gegeven gaven en talenten voor wil blijven inzetten.

Hoofdstuk 1: Inleiding

'De burger moet opnieuw uitgevonden worden. (...) Sommigen bepleiten een operatie waarbij de ruimte tussen bevolking en overheid gezuiverd wordt van alles wat de weg van het individu naar zijn overheid verspert. Mensen moeten zich rechtstreeks en zonder tussenpersonen kunnen laten horen over staatszaken. Dat maakt hen in de werkelijke betekenis van het woord burger (Huyse, 2003, p. 319).'

Dit onderzoek gaat in op de verhouding tussen politieke participatie en het ontwikkelen van gezamenlijke kennis door burgers en politici. Vanuit de wetenschappelijke literatuur is er veel aandacht voor deze relatie. Zo wordt veelvuldig geschreven dat participerende burgers informatie en kennis kunnen delen met de politiek, wat zeker in de lokale politiek leidt tot een vermeerdering van kennis bij de politiek. De kwaliteit van de implementatie van het beleid neemt daardoor toe (Mansbridge, 1999; Avritzer, 2002; Gaventa, 2004; Abers, 2001; Fung, 2003; Cornwall en Coelho, 2006). Daarnaast zorgt politieke participatie voor een vermeerdering van tevredenheid van burgers over de politiek. Als burgers namelijk participeren, hebben ze zelf invloed en maken zij van dichtbij mee hoe beslissingen worden genomen. Deze tevredenheid hangt vervolgens nauw samen met het vertrouwen van burgers in de politiek. Uiteindelijk zorgt een groter vertrouwen in de politiek ervoor dat burgers bereid zullen zijn om steeds meer informatie en kennis te gaan delen, waardoor de relatie tussen politieke participatie en het construeren van gezamenlijke kennis bevordert wordt (Cornwall en Coelho, 2006; Karp en Banducci, 2007; Finkel, 1987). Dit geeft genoeg reden om in dit onderzoek stil te staan bij de relatie tussen politieke participatie en het construeren van gezamenlijke kennis door de wetenschappelijke inzichten te verbinden aan de empirie. In hoeverre zijn de bevindingen uit de empirie te herleiden tot de inzichten uit de wetenschappelijke literatuur?

De Rotterdamse praktijk aangaande burgerparticipatie laat zich grotendeels vangen in de twee tussenrapportages over het bestuursmodel in Rotterdam die de Erasmus Universiteit Rotterdam heeft uitgevoerd. Hierbij ligt de focus op de zogeheten gebiedscommissies in de stad, een bestuursorgaan wat bedoeld is om burgers te laten participeren in de politiek. In 12 van de 14 gebieden in Rotterdam is een dergelijke gebiedscommissie actief, waarbij de gebiedscommissieleden gekozen worden via verkiezingen en zij met 9 tot 15 leden een gebiedscommissie vormen. De taken van de gebiedscommissie zijn onder meer het communiceren richting de bewoners in hun gebied, het faciliteren van initiatieven uit het gebied, een goede samenwerking met het gemeentebestuur en het geven van (on)gevraagd advies richting het gemeentebestuur. Het merendeel van de gebiedscommissieleden is echter zeer ontevreden over de hoeveelheid taken en bevoegdheden die zij hebben, terwijl zij ook klagen over te weinig budget, mankracht en invloed op het gemeentebestuur. Doordat de adviezen vrijblijvend van aard zijn, er weinig doorzettingsmacht is en de responsiviteit van het gemeentebestuur vaak te wensen overlaat, is er sprake van veel frustratie binnen de gebiedscommissies over hun rol. Het volgende citaat ondersteunt deze bevinding: *'Zo stellen diverse respondenten dat ze het gevoel hebben dat ze niet serieus genomen worden en geen echt mandaat hebben. (...) [We, LB] bemoeien met alles in de wijk, maar kunnen geen enkel*

beleid maken. (...) Ik heb altijd geroepen: de GC [gebiedscommissie, LB] heeft geen ene moer te vertellen' (1^e tussenrapportage, 2019, p. 34). Daarnaast vinden er te weinig ontmoetingen plaats tussen het gemeentebestuur en de gebiedscommissies en is de informatievoorziening vanuit het gemeentebestuur te traag, volgens een groot deel van de gebiedscommissies (1^e tussenrapportage, 2019; 2^e tussenrapportage, 2019).

Uit dit alles blijkt dat er in Rotterdam genoeg ruimte voor verbetering is op het gebied van burgerparticipatie in de politiek. Welke factoren beïnvloeden deze politieke participatie? En hoe kan deze politieke participatie zo vruchtbaar mogelijk worden ingekleed, zodat er tussen burgers en politici daadwerkelijk interactie en kennisoverdracht plaatsvindt? In dit onderzoek wordt gekeken naar de mogelijkheden op dit gebied voor de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam, wat uitmondt in de hierna geponeerde probleemstelling.

1.1 Probleemstelling

1.1.1 Vraagstelling

De vraagstelling van dit onderzoek luidt:

'Welke factoren zijn van invloed op de politieke participatie van de achterban van een politieke partij en de gezamenlijke kennisconstructie in de context van de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam?'

1.1.2 Doelstelling

De doelstelling van dit onderzoek luidt:

'Het onderzoeken en ontdekken van factoren die de politieke participatie van de achterban van een politieke partij om gezamenlijke kennis te construeren in de context van de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam beïnvloeden. Hierdoor kan een gedegen advies richting de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam uitgebracht worden over de voor hen meest geschikte wijze van politieke participatie van haar achterban om gezamenlijke kennis te construeren. Dit alles wordt onderzocht door een literatuurstudie over politieke participatie van burgers en gezamenlijke kennisconstructie uit te voeren en die vervolgens te koppelen aan zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden, te weten interviews en een survey. Deze methoden gaan in op het functioneren van de gebiedscommissies in Rotterdam enerzijds en het functioneren van de gebiedsambassadeurs van de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam anderzijds.'

1.1.3 Uitleg probleemstelling

Dit onderzoek focust op de relatie van de achterban van een lokale politieke partij met de fractie van deze partij. Er wordt onderzocht welke factoren ten grondslag liggen aan politieke participatie van personen binnen de achterban, zodat de fractie hierop kan inspelen en minder actieve leden van de achterban actiever kan krijgen. Ook wordt er gekeken naar het proces van samenwerking als de leden uit de achterban eenmaal actief zijn. Er wordt onderzocht welke inhoudelijke bijdrage deze leden hebben in het construeren van gezamenlijke kennis en op welke wijze de fractie deze leden het beste kan benutten. Dit gehele onderzoek is toegespitst op de context van de ChristenUnie-SGP fractie te Rotterdam en wil zo deze een bijdrage leveren aan deze fractie.

1.2 Relevantie

1.2.1 Wetenschappelijke relevantie

Dit onderzoek dient een wetenschappelijk doel, aangezien het voort borduurt op bestaande wetenschappelijke literatuur en het zo nieuwe wetenschappelijke inzichten creëert. Dit is zeer zeker relevant, aangezien de bestaande wetenschappelijke literatuur zelf aangeeft op welke terreinen er nieuw onderzoek geboden is.

Allereerst wordt er op het gebied van representatie uitgebreid stilgestaan bij het feit dat sommige partijen veel beter in staat zijn om representatief te zijn dan andere partijen. Het creëren van een bepaalde eenheid in opvattingen van de achterban en de politieke partij is niet altijd eenvoudig, maar wel nodig. Dalton (1985, p. 285) omschrijft het als volgt: *'In addition, there is considerable interparty variation in how well parties perform their representational role. Inspection of the party dyad data indicates that some parties consistently achieve a close match between the opinions of voters and party elites, whereas other parties display little citizen-elite agreement. These variations in party representation deserve further study because they determine the efficiency of the party linkage process.'* Dit onderzoek gaat in op de verhouding tussen de achterban en de politieke partij en vormt daarmee een welkome bijdrage aan het wetenschappelijke debat.

In de tweede plaats geeft de wetenschappelijke literatuur aan dat participatie van burgers in lokale politiek zorgt voor een verhoging van het vertrouwen in de politiek. Tegelijkertijd wordt er aangegeven dat het lastig is om deze participatie te omschrijven. Berner et al. (2011, p. 128) formuleert het zo: *'Citizen participation in local government has been advocated as an effective method to reduce the level of citizen distrust and to educate citizens about governmental activities. Yet there is little research on what constitutes effective participation.'* Ekman en Amna (2012, p. 296) herkennen dit beeld en geven dit als volgt aan: *'We would thus like to argue that the literature on political participation is in need of theoretical development.'* Dit onderzoek stapt in deze wetenschappelijke leegte en gaat op zoek naar factoren die deze participatie beïnvloeden.

Ten derde, Cornwall en Coelho (2006, p. 15) formuleren in hun boek de volgende vragen: *'What forms of representation exist even within participatory processes? (...) how do participatory processes overlay and interact with existing political structures? What are the tangible outcomes –both in democracy-building and developmental terms- of engagement in this new participatory sphere, and how can they be soon in everyday life?'* Deze vragen worden afgesloten met een oproep aan academici om deze vragen van antwoorden te voorzien. Alhoewel het te ambitieus is om te veronderstellen dat dit onderzoek aan al deze vragen tegemoet kan komen, wordt er wel een eerste aanzet voor geleverd.

In de vierde plaats wordt er in de wetenschappelijke literatuur weinig stilgestaan bij de relatie tussen kennis(overdracht) en social movements, iets waar dit onderzoek wel degelijk op focust. Het wetenschappelijke gat hierbij wordt door Epstein (1996, p. 19) als volgt weergegeven: *'Few studies ... have explored the role of movements in the construction of credible knowledge, and few sociologists of scientific knowledge have engaged significantly*

with the sociological literature on social movements. Ook Nonaka en Nishiguchi (2001, p. 3) geven aan dat er op het gebied van kennisconstructie sterk behoefte is aan verdieping op wetenschappelijk vlak, wat blijkt uit het volgende citaat: *'This diversity reflects the advancement of the field of knowledge creation is still at an infant stage.'* Dit onderzoek wil in deze behoefte voorzien door nadrukkelijk in te gaan op de inhoud, rol en betekenis van (gezamenlijke) kennisconstructie.

Door op deze vier terreinen in te gaan, levert dit onderzoek een substantiële bijdrage aan de bestaande wetenschappelijke literatuur.

1.2.2 Maatschappelijke relevantie

Naast een wetenschappelijke relevantie, is er uiteraard ook een maatschappelijke relevantie voor dit onderzoek. Immers, de praktijk wordt onderzocht en dit onderzoek poogt ook antwoorden te geven op vragen die zich in de praktijk voordoen.

Allereerst is er aandacht voor de rol van de hedendaagse lokale politiek in Nederland. Burgerparticipatie en –representatie is daarbij van groot belang. Dit onderzoek gaat in op de vraag hoe de lokale politiek hun verhouding met haar (potentiële) achterban kan verstevigen en biedt zo een welkome toevoeging aan de maatschappelijke discussie. Zeker met de nationale verkiezingen in 2021 is het goed om stil te staan bij de relatie tussen politiek en burger en hoe dit versterkt kan worden.

In de tweede plaats ga ik in op nieuwe ontwikkelingen zoals die van de gebiedscommissies in Rotterdam. Het is zaak dat dergelijke nieuwe ontwikkelingen goed beoordeelt en geëvalueerd worden, zodat er een evenwichtig beeld hiervan ontstaat. Dit onderzoek bouwt verder op aanwezige evaluaties van de gebiedscommissies en vult zo de evaluatie hiervan aan.

Als derde is er nadrukkelijk ruimte om in te gaan op het idee van de ChristenUnie-SGP fractie te Rotterdam met haar gebiedsambassadeurs. Door te onderzoeken hoe dit functioneert en waar de knelpunten en/of mogelijkheden liggen, wordt er bijgedragen aan de kennis hierover bij de ChristenUnie-SGP fractie.

In de laatste plaats dient dit onderzoek het doel om specifiek voor de ChristenUnie-SGP fractie te Rotterdam in kaart te brengen hoe zij het beste hun achterban kunnen mobiliseren. Door dit te onderzoeken, krijgt deze fractie waardevolle informatie over hun verhouding tot hun achterban en dient dit onderzoek een groot maatschappelijk doel.

Door op deze vier terreinen een waardevolle bijdrage te leveren, heeft dit onderzoek een substantiële relevantie voor de maatschappij.

Hoofdstuk 2: Theoretisch kader

2.1 Inleiding

Leach en Scoones (2007, p. 8) stellen de vraag: *'Who mobilises and who does not, how and why? (...) What forms of knowledge – including values, perceptions and experiences – frame these public engagements and movements? (...) What resources are drawn upon?'* Deze vragen laten zien dat er vanuit wetenschappelijk oogpunt ruimte wordt gegeven aan vragen die betrekking hebben op het verband tussen kennis en publieke interesse en de rol die hulpbronnen daarin spelen. Te zien is dat dit onderzoek over politieke participatie en gezamenlijke kennis kan voortbouwen op al bestaande inzichten uit de wetenschappelijke literatuur over deze concepten. In dit theoretisch kader wordt dan ook vanuit de wetenschappelijke literatuur een aantal gezichtspunten aangedragen die helpen om de vragen van dit onderzoek van antwoorden te kunnen voorzien.

De noodzaak om hier aandacht aan te geven, wordt al door Barnes (1977, p. 135) erkend en als volgt geformuleerd: *'Because of the importance of parties, considerable attention must be devoted to the way in which the party as an organization intrudes on the relationship between representative and represented.'*

2.1.1 Leeswijzer

In de eerste plaats sta ik in dit hoofdstuk stil bij de factoren die van invloed zijn op het participeren in de politiek door burgers, wat per factor uitmondt in het formuleren van een hypothese. In de tweede plaats ga ik in op de rol en inhoud die kennis vervolgens speelt bij het contact tussen politiek en haar achterban als de burgers eenmaal participeren. Het hoofdstuk wordt afgesloten met het schematisch weergeven van de belangrijkste theoretische concepten in de vorm van een conceptueel model.

In tabel 1 is een schematische weergave van deze leeswijzer te vinden.

Hfst. 2	Politieke participatie		Gezamenlijke kennisconstructie		Afsluiting
	Definitie		Definitie		Conceptueel model
	Respondentfactoren:	Omgevingsfactoren:	Vier fases:	Platform	
	Hulpbronnen	Werving	Socialisatie		
	Leeftijd	Media	Externalisatie		
	Bereidheid om te participeren	Sociaal kapitaal	Combinatie		
	Rationele keuze		Internalisatie		

Tabel 1: Leeswijzer

2.2 Definitie politieke participatie

Voordat wordt ingegaan op de factoren die politieke participatie beïnvloeden, is het goed om eerst stil te staan bij het begrip politieke participatie zelf. Verba en Nie (1972, p. 2) hanteren voor politieke participatie de volgende definitie:

'Political participation refers to those activities by private citizens that are more or less directly aimed at influencing the selection of governmental personnel and/or the actions they take.'

Hieruit blijkt dat de activiteiten van burgers voornamelijk gericht zijn op het beïnvloeden van de politiek in het algemeen en (de acties van) het college van burgemeester en wethouders of de gemeenteraad in het bijzonder. Hierbij staat het delen van informatie richting de politiek centraal (Verba et al., 1995; Milbrath, 1981). Vervolgens is een eerste verklaring voor dit gedrag van burgers dat zij de opinies van anderen leren te verstaan en willen handelen volgens het publieke belang. Men komt dus niet alleen voor zichzelf op, maar zoekt naar de zaken die de samenleving op dat moment nodig hebben. Politieke participatie ontstaat vaak als burgers deze zaken in het publieke belang opmerken en zien dat er naar hun goeddunken niet afdoende naar wordt gehandeld. (Leach en Scoones, 2007; Verba et al., 1995; Alford en Scoble, 1968; Pitkin, 1967). Een tweede verklaring voor dit gedrag van burgers is dat het ook de insteek kan zijn om juist niet het publieke belang te dienen, maar op te komen voor hun eigen belangen als zij merken dat er aan deze belangen niet genoeg waarde wordt gehecht (Leach en Scoones, 2007; Verba et al., 1995; Laclau en Mouffe 1985; Ellison, 1997).

Politieke participatie bestaat vervolgens uit vele verschillende vormen. Burgers hebben namelijk tal van manieren om uiting te geven aan hun bereidwilligheid om te participeren in de politiek, zeker als politiek in de breedste zin van het woord wordt opgevat, zoals onderstaande uitingsvormen laten zien. Uiting geven aan het stemrecht is voor burgers één van de meest basale manieren om te participeren in de politiek, al zijn er nog veel meer mogelijkheden. Zo hebben burgers daarnaast nog de mogelijkheid om actief te zijn in verkiezingscampagneteams en kunnen ze politieke organen financieel steunen. Daarnaast is het mogelijk om te demonstreren, petities te tekenen of te protesteren en verbaal of schriftelijk ongenoegen te uiten richting de politiek. Actief zijn bij (lokale) politieke of bestuurlijke instanties is ook een uiting van politieke participatie, alsmede het (al dan niet op informele wijze) contact hebben met politici om informatie door te geven (Eulau en Karp, 1977; Verba et al., 1995; Kriesi, 2008; Karp en Banducci, 2007; Brady et al., 1995; La Due Lake en Huckfeldt, 1998). Pattie et al. (2003) verdeelt deze vormen in drie categorieën: de eerste categorie is het individualistische participeren, waar onder andere stemmen, het tekenen van petities en het doneren van geld onder vallen. De tweede categorie bestaat uit demonstreren en protesteren en wordt het collectieve participeren genoemd. De derde categorie heet het contact participeren, wat doelt op het (al dan niet informeel) contact hebben met politici om informatie te verspreiden of belangen kenbaar te maken. Voor dit onderzoek is met name deze laatste categorie van groot belang.

Cornwall en Coelho (2006, p. 14-15) beschrijven daarnaast twee diverse stromingen met opvattingen over hoe burgers kunnen participeren in de politiek: De eerste stroming ziet burgers als autonome burgers, die op eigen initiatief kunnen participeren in de politiek, maar formeel gezien nergens aan vast zitten. De tweede stroming omvat het constitutionele vastgelegde mandaat dat bepaalde burgers in de politiek actief meedoen, omdat middels democratische decentralisatie er meer ruimte is gekomen voor democratische politieke lagen die onder de lokale politiek vallen.

2.2.1 Toelichting keuze determinanten voor politieke participatie

Voor dit onderzoek moest er een keuze gemaakt worden aangaande de te onderzoeken factoren die politieke participatie mogelijk beïnvloeden. Hierbij is gelet op de specifieke focus van dit onderzoek, die ligt bij de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam. Gekozen is om factoren te onderzoeken waarvan enerzijds redelijkerwijs vermoed kan worden dat zij van invloed zijn op politieke participatie en waarvan anderzijds geldt dat dit factoren zijn die steeds terugkeren in de wetenschappelijke literatuur over politieke participatie en gezamenlijke kennisconstructie (Verba et al., 1995; Pattie et al., 2003; La Due Lake en Huckfeldt, 1998; Nonaka en Nishiguchi, 2001). Hierbij komt dat deze focus ertoe dient om uiteindelijk concrete handreikingen te bieden aan het optimaliseren van politieke participatie in deze specifieke context, waardoor er ook is gekozen om enkele controlevariabelen in dit hoofdstuk op te nemen. In dit onderzoek dienen zij echter niet als controlevariabelen, maar zijn zij relevant om te achterhalen wat er te zeggen valt over de achtergrond van burgers die participeren in de politiek, zodat er handreikingen gedaan kunnen worden aangaande het gericht en succesvol zoeken van burgers uit de achterban die mogelijk welwillend staan tegenover politieke participatie.

2.3 Hulpbronnen

Een belangrijke factor die de mate van politieke participatie van burgers beïnvloedt, is de factor van de hulpbronnen. Elke burger bezit enkele hulpbronnen, wat van invloed is op de politieke participatie van deze burger: *'Various forms of participation impose their own requirements – the time to volunteer in a campaign, the money to cover a check to a political cause, the verbal skills to compose a convincing letter. Thus, those who wish to take part also need the resources that provide the wherewithal to participate'* (Verba et al., 1995, p. 4). Met deze hulpbronnen wordt het voor burgers makkelijker om in de politiek te participeren. Bij het mobiseren van burgers met beperkte hulpbronnen is het van groot belang dat er ruimte wordt gegeven aan het ontwikkelen van deze hulpbronnen, zodat deze burgers langzamerhand steeds effectiever kunnen participeren (Cornwall, 2004; Fraser, 1992; Chandoke, 2003; Kohn, 2000). Cornwall en Coelho (2006) beargumenteren dat het aandacht geven aan deze ontwikkeling van burgers met beperkte hulpbronnen essentieel is om deze groep burgers politiek actief te kunnen maken.

2.3.1 Maatschappelijke vaardigheden

Een gebrek aan hulpbronnen zoals relevante maatschappelijke vaardigheden (bijvoorbeeld communicatie- en organisatievaardigheden) zorgt ervoor dat burgers simpelweg niet goed kunnen participeren in de politiek (Brady et al., 1995; Verba et al., 1995). Daarnaast is het zo dat burgers met relevante maatschappelijke vaardigheden ook effectiever zijn als zij participeren in de politiek dan burgers die minder van dergelijke vaardigheden hebben (Scheufele et al., 2002). Verba et al. (1995, p. 305) beargumenteren dit verder als volgt: *'The individual who, for example, commands verbal skills – a wide vocabulary, an ability to formulate and articulate an argument- will be more effective and persuasive when he or she decides to speak up.'* Hier komt nog bij dat burgers met dergelijke vaardigheden niet alleen effectiever zijn tijdens politieke participatie dan burgers die deze vaardigheden in mindere mate bezitten, maar dat zij zich ook veel comfortabeler voelen om politiek actief te zijn. De vaardigheden die politieke participatie van hen vraagt, bezitten zij immers (deels) al, waardoor

zij met meer vertrouwen politiek actief worden. De specifieke vaardigheden die hen hierbij helpen zijn de hulpbronnen van communicatie, kennis en taalvaardigheden (Verba et al., 1995; Cornwall en Coelho, 2006; Brady et al., 1995; Verba en Nie, 1972). Voor deze hulpbronnen geldt dan ook dat de mate van politieke participatie toeneemt als deze hulpbronnen bij burgers aanwezig zijn (Kriesi, 2008). De verwachting is dat ook de empirie laat zien dat een toename van deze hulpbronnen leidt tot een toename in politieke participatie, wat hypothese 1a als volgt maakt:

H1a: Hoe meer maatschappelijke vaardigheden de respondent bezit, hoe meer deze respondent participeert in de politiek.

2.3.2 Geld

Daarnaast blijkt duidelijk dat een gebrek aan de hulpbron van geld een negatieve impact heeft op politieke participatie, aangezien zelfs burgers die politiek betrokken zijn zich tegengehouden voelen door hun gebrek aan geld (Verba et al., 1995). Ook Oosterlynck et al. (2013) betoogt dat armoede een factor is die politieke participatie vermindert, terwijl Cornwall en Coelho (2006) beargumenteren dat burgers met gebrek aan geld zelfs buitengesloten worden van de politiek. Inkomen verhoudt zich dan ook positief tot politieke participatie (Alford en Scoble, 1968; Scheufele et al., 2002). Het volgende citaat geeft een verklaring voor dit feit: *'Citizens with high paying jobs are more used to deal with political questions which are in principle of the same character as their daily work, and which are therefore done much more efficiently. The higher political participation of the upper income classes is seen as the result of the particular values (e.g. the norm of citizen's duty) and the culture which have been internalized since birth'* (Frey, 1971, p. 102-103). Uit dit citaat blijkt dat burgers met een hoger inkomen meer gewend zijn aan het uitvoeren van taken die verband houden met de relevante maatschappelijke vaardigheden om in de politiek te kunnen participeren dan burgers met een lager inkomen. Burgers met een hoger inkomen hebben namelijk vaak banen waarin zij deze maatschappelijke vaardigheden ontwikkelen, wat goed van pas komt als zij politiek gaan participeren. De hulpbron geld beïnvloedt dus de hulpbron van relevante maatschappelijke vaardigheden, die op hun beurt weer de politieke participatie bevordert. Dit blijkt ook uit het volgende: voor veel burgers met armoede geldt dat ze nogal huiverig kunnen zijn om te gaan participeren in de politiek. De algehele sfeer heeft voor hen vaak iets intimiderends, omdat ze merken andere zaken belangrijk te vinden, op andere wijze praten en zich als onwetenden voelen overkomen (Cornwall en Coelho, 2006). Burgers met armoede (dus burgers met minder geld) voelen zich dus vaak onwetend in de politiek, omdat zij de relevante maatschappelijke vaardigheden missen. Op deze wijze wordt de drempel om politiek actief te worden verhoogd. Het is echter wel zo dat als burgers met armoede eenmaal deze drempel hebben gehad, ze hetzelfde niveau van participatie kunnen bereiken als burgers die geen armoede kennen. Verba et al. (1995, p. 366) vat dit als volgt samen: *'Those who are less well off are less likely to enter the participatory system by becoming active in any way. If they can muster psychological engagement to enter the system, however, they can generate a volume of participatory input not dissimilar to that contributed by those who are better endowed in socioeconomic terms.'*

De hulpbron van geld bevordert dus de politieke participatie, aangezien burgers met geld vaak gewend zijn aan werkzaamheden die van pas komen bij politieke aangelegenheden. Tevens is duidelijk dat het gebrek aan geld de politieke participatie in de weg staat. Hierdoor is de verwachting dat ook uit de empirie blijkt dat een toename van de hulpbron van geld zorgt voor een toename in politieke participatie. Dit maakt hypothese 1b als volgt:

H1b: Hoe hoger het inkomen van een respondent, hoe meer deze respondent participeert in de politiek.

2.3.3 Educatie

Ook educatie heeft als hulpbron een nauwe samenhang met politieke participatie, wat uit dit volgende citaat duidelijk naar voren komt: *'The major explanation, however, is the level of education: people with higher education are more engaged in political participation'* (Quintelier, 2007, p. 173). De hulpbron van educatie heeft dus een positief effect op politieke participatie (Verba et al., 1995; Rosenstone en Hansen, 1993; Pattie et al., 2003; Milbrath en Goel, 1977; Parry et al., 1992; Mutz en Mondak, 2006; La Due Lake en Huckfeldt, 1998; Cornwall en Coelho, 2006).

Educatie zorgt er namelijk onder andere voor dat de intellectuele en cognitieve vaardigheden aanwezig zijn die het makkelijker maken om te participeren in de politiek. Zo kan complexe politieke informatie verwerkt en begrepen worden en hebben ze meer relevantie kennis over de politiek (Downs, 1957; Pattie et al., 2003; La Due Lake en Huckfeldt, 1998; Becker, 1964; Verba et al., 1995; Rosenberg, 1988). Ook zorgt betere educatie ervoor dat het meer voor de hand ligt om lucratief werk te hebben of krijgen, waardoor de educatie hulpbron ook de geld hulpbron beïnvloedt. Daarnaast leidt betere educatie vaak ook tot het ontwikkelen van politiek relevante vaardigheden op het werk, waardoor educatie als hulpbron ook betrekking heeft op de hulpbron van het ontwikkelen van maatschappelijke vaardigheden (Verba et al., 1995). Brady et al. (1995, p. 273) onderschrijft dit: *'the acquisition of civic skills begins early in life, at home and, especially, in school.'* Vervolgens beïnvloedt educatie ook de mate van het sociaal kapitaal, aangezien betere educatie vaak leidt tot een toename in het aantal netwerken en contacten (Huckfeldt et al., 1995; La Due Lake en Huckfeldt, 1998). Ten slotte beweert Verba et al. (1995) dat betere educatie en meer sociaal kapitaal leidt tot meer politieke participatie, aangezien de kans dan groter is dat burgers al personen kennen die in de politiek actief zijn, wat de drempel verlaagt om zelf ook politiek actief te worden.

De hulpbron van educatie bevordert dus de politieke participatie, aangezien educatie leidt tot de ontwikkeling van relevante vaardigheden voor politieke participatie. Hierdoor wordt de drempel om actief te worden verlaagd. Hierdoor is de verwachting dat ook uit de empirie blijkt dat een toename van de hulpbron van educatie leidt tot een toename in politieke participatie. Dit maakt hypothese 1c als volgt:

H1c: Hoe hoger de educatie van een respondent, hoe meer deze respondent participeert in de politiek.

2.3.4 Tijd

De hulpbron van tijd geeft een ander beeld dan bovenstaande hulpbron. De mate van vrije tijd houdt namelijk geen verband met politieke participatie (Brady et al., 1995). Pattie et al.

(2003, p. 461-462) bevestigt dit: *'Free time is not related to activism on any of the scales. Busy people are no less or more likely to engage in civic activism than are those with time on their hands.'*

2.4 Leeftijd

Een andere belangrijke factor die van invloed is op politieke participatie is de leeftijd van burgers. Hierbij geldt dat hoe ouder burgers zijn, des te meer politiek actief zij zijn (Pattie et al., 2003; Scheufele et al., 2002; La Due Lake en Huckfeldt, 1998). Daarnaast is er ook een verband waarneembaar tussen politieke betrokkenheid in de jeugd van een burger en daadwerkelijke politieke participatie als dezelfde burger ouder is geworden. McFarland en Thomas (2006, p. 402) formuleren dit zo: *'While research on political participation argues that the period of youth greatly matters for political activation.'* Ook is er een verband te zien tussen politieke participatie en ervaring met politiek getinte jeugdorganisaties. Hoe actiever een burger in zijn/haar jeugd voor een dergelijke jeugdorganisatie was, des te meer hij zal participeren in de politiek als hij ouder is geworden. De opgedane ervaring, de opgebouwde contacten en de interesse in de politiek worden namelijk ook na de tijd bij deze jeugdorganisaties meegenomen en leiden tot politieke participatie (Youniss et al., 2001; Entwistle en Olson, 2005; Verba et al., 1995; Nie et al., 1996).

Er zijn diverse redenen aan te voeren voor het feit dat jongeren minder participeren in politiek dan ouderen. Allereerst hebben jongeren minder redenen om te participeren, aangezien ze ten gevolge van hun levenscyclus vaak nog geen eigen huis of kinderen hebben. Ook missen zij de hulpbronnen die oudere burgers gedurende hun leven verzamelden (Quintelier, 2007; Martikainen et al., 2005; Lipset, 1960). In de tweede plaats voelen jongeren zich vaak meer aangetrokken tot nieuwere vormen van participatie in plaats van de meer traditionele vormen van participatie. Zo prefereren jongeren vaak activiteiten als protesteren en consumeren zij liever van de politiek dan dat zij lid willen worden van een politieke partij (Quintelier, 2007; Henn et al., 2002;). In de derde plaats is er een verband waarneembaar tussen leeftijd en bereidheid om politiek actief te zijn. Zo stelt Quintelier (2007, p. 165-166): *'there is a perceived difference in the political attitudes of young people: it is often stated that young people have less interest in politics, more negative attitudes and also less trust in the political process.'* Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het gevoel van jongeren dat ze niet gehoord worden door de politiek en dat politici niet goed op de hoogte zijn van hun behoeften (Quintelier, 2007).

Leeftijd heeft dus invloed op de mate van politieke participatie. De verwachting is dat ook in de empirie te zien is dat een hogere leeftijd leidt tot meer politieke participatie, waardoor hypothese 2a als volgt is geformuleerd:

H2a: Een hogere leeftijd van een respondent leidt tot een hogere mate van politieke participatie.

2.5 Bereidheid om te participeren

Er is ook een belangrijke rol weggelegd voor de bereidwilligheid van de burgers als factor. Verba et al. (1995, p. 4) geeft voor deze bereidwilligheid de volgende definitie: *'The motivation (...) to take part in political life. A citizen must want to be active.'* De motivatie om te willen participeren is dus essentieel voor burgers om uiteindelijk politiek actief te worden, zo betoogt ook dit citaat: *'Simply putting structures of participation in place is not enough to create viable political institutions. Much comes to depend on the motivation of those who enter them, and what participation means to them'* (Cornwall en Coelho, 2006, p. 9). Soms ontbreekt simpelweg de wil om te participeren. Dit ontstaat voornamelijk wanneer er sprake is van weinig interesse in de politiek en publieke, maatschappelijke zaken. Hoe meer burgers juist geïnteresseerd zijn in politiek, hoe groter de kans wordt dat zij ook daadwerkelijk politiek actief worden. Ook geldt dat hoe sterker een burger zich verwant voelt aan een politieke partij, aan hoe meer politieke activiteiten deze burger deel gaat nemen (Verba et al., 1995; Pattie et al. 2003; Brady et al. 1995). Alford en Scoble (1968) bekrachtigen dat ook voor lokale politieke betrokkenheid geldt dat dit afhankelijk is van de bereidwilligheid van burgers om te participeren. Soms speelt mee dat burgers geloven dat zij toch weinig tot geen nuttige bijdrage kunnen leveren aan de politiek, vaak ingegeven door het besef dat de burger weinig kennis heeft van de politiek of andere prioriteiten heeft gesteld in zijn leven (Verba et al., 1995). Burgers die juist meer kennis over politiek hebben, zullen meer deel nemen aan politieke activiteiten. Ook lokale politieke kennis bevordert het deelnemen aan lokale politieke activiteiten (Scheufele et al. 2002). Hetzelfde geldt voor burgers die van mening zijn dat hun opinie en acties waarschijnlijk invloed zullen hebben op het besluitvormingsproces. Dergelijke gedachten vergroten hun bereidheid om te participeren. Bereidheid om te participeren wordt ook vergroot wanneer burgers uit hun directe omgeving aanmoedigingen ontvangen om politiek actief te worden (Pattie et al., 2003).

De bereidwilligheid van burgers om te participeren in de politiek leidt dus tot een toename van de daadwerkelijke participatiegraad. De verwachting is dat de empirie dit beeld ondersteunt, wat hypothese 2b als volgt maakt:

H2b: Een hogere bereidheid van een respondent om te participeren leidt tot een toename van politieke participatie.

2.6 Rationele keuze

Burgers maken vaak een weloverwogen beslissing om al dan niet open te staan voor politieke participatie. Deze rationele keuze wordt op basis van meerdere aspecten gemaakt en is daarmee de laatste respondentfactor. Allereerst weegt mee in hoeverre burgers van mening zijn dat alle burgers in principe zouden moeten participeren om de democratie levend en vitaal te houden. Hoe meer dit besef van burgerplicht aanwezig is, hoe groter de kans is dat dergelijke burgers zelf ook daadwerkelijk actief worden (Pattie et al., 2003). In de tweede plaats kijken burgers naar de hoogte van opofferingen die zij moeten brengen om politiek actief te worden. Frey (1971, p. 103) beschrijft dit als volgt: *'The higher the opportunity costs of the time expended, the lower is participation.'* De mate van opofferingsgezindheid speelt dus ook een rol. Ten derde houden burgers rekening met de voordelen die eventuele politieke

participatie kunnen opleveren. Als het hen persoonlijk redelijk wat oplevert, is de kans groter dat dergelijke burgers politiek actief worden. Qua opbrengsten wordt er dan voornamelijk gekeken naar de persoonlijke voldoening die dergelijke participatie oplevert, of overige non-financiële opbrengsten. Hoe hoger deze voordelen zijn, hoe waarschijnlijker het is dat burgers politiek actief worden (Riker en Ordeshook, 1968; Pattie et al., 2003; Olson, 1965).

Politieke participatie neemt dus toe als burgers op basis van een rationele keuze tot de conclusie komen dat de opbrengsten van participatie hoger zijn dan de kosten en zij gehoor willen geven aan hun burgerplicht. De verwachting is dat de empirie dit beeld zal bevestigen, wat leidt tot de volgende formuleringen van de hypothesen 2c en 2d:

H2c: Naarmate op basis van een rationele keuze van een respondent de gepercipieerde opbrengsten hoger zijn dan de gepercipieerde kosten zal er een toename in politieke participatie zijn.

H2d: Naarmate op basis van een rationele keuze van een respondent het besef van burgerplicht aanwezig is, zal er een toename in politieke participatie zijn.

2.7 Werving

De eerste belangrijke omgevingsfactor voor politieke participatie is dat burgers eerder actief worden als ze worden gevraagd om een bijdrage te leveren in plaats van dat ze zelf de stap daartoe uit zichzelf moeten zetten (Pattie et al., 2003; Bochel en Denver, 1971; Denver en Hands, 1997; Whiteley et al., 1994). Verba et al. (1995, p. 4) verwoordt het zo: *'We consider a third factor as well. Those who have both the motivation and the capacity to become active are more likely to do so if they are asked. Therefore, we consider the networks of recruitment through which requests for political activity are mediated.'* Al veertig jaar geleden werd duidelijk dat het werven van individuen door politieke partijen helpt om burgers politiek actief te maken en volgens Karp en Banducci (2007) wordt deze relatie steeds zichtbaarder. Deze werving is dus al lange tijd van groot belang om burgers te laten participeren (Lipset, 1994; Kitschelt et al., 1999; Mainwaring, 1999). Daarbij geldt dat politici vaak geneigd zijn om burgers te vragen die zij al enigszins om wat voor reden dan ook al kennen. Oorzaak hiervoor is het aanwezige sociaal kapitaal van personen, waardoor zij elkaar bij zaken als werk, kerk, organisaties tegenkomen (Rosenstone en Hansen, 1993; Verba et al., 1995; Huckfeldt en Sprague, 1992). Burgers die deze politici dan ook niet tegenkomen bij dergelijke activiteiten, worden veel minder gevraagd om te participeren (Brady et al., 1995). Pattie et al. (2003) betogen daarnaast dat burgers inderdaad eerder gaan participeren in de politiek als ze daarvoor gevraagd worden, aangezien het de drempel om te participeren voor hen verlaagt. De verwachting is dat de empirie eveneens aantoont dat politieke participatie van burgers toeneemt wanneer zij gevraagd worden om actief te worden. Dit leidt tot de formulering van hypothese 3a:

H3a: Het werven van een respondent door politici leidt tot een toename van politieke participatie.

2.8 Media

2.8.1 Lokale media

Om politieke participatie te vergroten, is ook de omgevingsfactor van lokale media van invloed, zo redeneert Scheufele et al. (2002). Hij omschrijft in dit citaat wat hier achter kan zitten: *'Local media identify issues and problems that need community attention, motivating individuals to become involved with the issues and problems, and providing information that may help individuals to think about the problem and develop their own opinions'* (Scheufele et al., 2002, p. 429). Hieruit blijkt dat lokale media informatie over (lokale) problematiek verschaffen, die burgers goed kunnen gebruiken om hun visie en standpunt te bepalen. Dit kan vervolgens tot politieke participatie uitmonden als burgers deze visie willen vertalen in concrete daden. Volgens Scheufele et al. (2002) geven lokale media vervolgens ook overzichten met informatie over politieke activiteiten, waardoor zij de drempel voor burgers lager maken om daadwerkelijk aan deze activiteiten deel te nemen en zo politiek actief te worden.

Op deze twee manieren leidt het gebruik van lokale media tot een toename in politieke participatie. Er wordt verwacht dat de empirie dit beeld bevestigt, waardoor hypothese 3b als volgt wordt:

H3b: Het gebruik van lokale media door een respondent leidt tot een toename van politieke participatie.

2.8.2 Digitale media

Digitale media vervullen daarnaast ook een grote rol in de politieke participatie, wanneer digitale media niet alleen als medium voor nieuwsvoorziening, maar ook als discussieplatform voor burgers wordt gezien. Leach en Scoones (2007, p. 24) verwoorden dat zo: *'Today, the mass-media and new information technologies provide another important set of spaces. The use of mass-media was important across all the cases. Access to broader public debate through the media was essential for all movements, making use of mass-media's great potential as a site for contestation.'* Digitale media geven dus ruimte om het publieke debat eenvoudiger te kunnen volgen (Spitulnik, 1993). Nieuwe media bieden burgers tegenwoordig echter ook de mogelijkheid om onderling met elkaar in contact te komen, ondanks de fysieke afstand. Burgers kunnen zo via de digitale media politiek actief zijn (Miller en Slater, 2000; Leach en Scoones, 2007; Falk, 1993). Via deze digitale media ontstaan er namelijk virtuele ontmoetingsplaatsen, waar burgers elkaar aanmoedigen tot politieke participatie en standpunten uitwisselen. Dit leidt volgens Leach en Scoones (2007) meer dan eens tot lokale politieke participatie. De verwachting is dat dit eveneens uit de empirie blijkt, waardoor hypothese 3c als volgt is opgesteld:

H3c: Het gebruik van digitale media door een respondent leidt tot een toename van politieke participatie.

Wanneer digitale media echter de functie vervult van medium voor landelijke nieuwsvoorziening, is het beeld eveneens dat het gebruik van landelijke media een positieve invloed heeft op de politieke participatie. Verwacht wordt dat de empirie dit ondersteunt, wat leidt tot de hypothese 3d:

H3d: Het gebruik van landelijke media door een respondent leidt tot een toename van politieke participatie.

2.9 Sociaal kapitaal

De laatste belangrijke omgevingsfactor die in verband staat met politieke participatie is de verhouding van de burger met zijn sociale omgeving. La Due Lake en Huckfeldt (1998, p. 571) zeggen daar het volgende over: *'Hence, along several dimensions, people embedded in larger networks are more likely to be exposed to the information and skills that facilitate political activity'*. Als burgers dus in meerdere sociale netwerken zijn betrokken, is de kans groter dat dergelijke burgers meer relevante maatschappelijke vaardigheden hebben die politieke participatie bevorderen. Het gaat hierbij wel om verschillende contacten met andere burgers uit diverse netwerken, aangezien veel contact met telkens dezelfde sociale groep geen effect heeft op politieke participatie (Quintelier, 2008). Naast het ontwikkelen van relevante maatschappelijke vaardigheden leidt sociaal kapitaal ook tot bredere en intensievere sociale contacten, wat uiterst behulpzaam is voor lokale politieke participatie (La Due Lake en Huckfeldt, 1998; Scheufele et al., 2002). Daarnaast laten Pattie et al. (2003) zien dat de burgers met een groot sociaal kapitaal inderdaad vaak de burgers zijn die politiek actief worden, aangezien zij al gewend zijn aan het ontplooiën van hun kwaliteiten in de publieke omgeving. Met sociaal kapitaal worden hier de werkomgeving, vrijwilligerswerk en kerken genoemd, aangezien is aangetoond dat voor deze activiteiten een positief verband geldt met politieke participatie (Hanks, 1981; Frisco et al., 2004). Ook is hiervoor van toepassing dat de werving van burgers door politici om politiek actief te worden vaak geschied binnen dit sociaal kapitaal (Verba et al., 1995). Het actief zijn in meerdere sociale netwerken beïnvloedt dus de politieke participatie positief. Met de verwachting dat de empirie dit beeld ondersteunt, is hypothese 4a als volgt:

H4a: Het actief zijn in meerdere sociale netwerken door een respondent leidt tot een toename in politieke participatie.

McClurg (2003) sluit zich aan bij het verband tussen de hoeveelheid sociale netwerken en politieke participatie, maar vult hiervoor aan dat voor burgers met veel hulpbronnen het effect vergroot wordt. Dit komt omdat dergelijke burgers door hun hulpbronnen beter in staat zijn om te profiteren van de voordelen van deze sociale netwerken. Deze hulpbronnen, zoals vertrouwen en politieke kennis, zijn nuttig bij het verzamelen van informatie en het participeren in het publieke debat (Burns et al., 2001; Hillygus, 2005; Coleman, 1988; Verba et al., 1995; Macedo et al., 2005). Het volgende citaat geeft dit kernachtig weer: *'In general, participation encourages development of personal and social competence, and improves one's sense of community and political attitudes – attributes that are essential, either directly or indirectly, for political participation'* (Quintelier, 2008, p. 357). Dit laat zien dat het participeren in meerdere sociale netwerken ook leidt tot een toename van de hulpbron van maatschappelijke vaardigheden, aangezien burgers tijdens hun activiteiten in sociale netwerken getraind worden om vaardigheden als sociale competenties te ontwikkelen. De verwachting is dat ook de empirie laat zien dat de hulpbron van maatschappelijke

vaardigheden gebaat is bij het actief zijn in meerdere sociale netwerken. Hierdoor is hypothese 4b als volgt:

H4b: Het actief zijn in meerdere sociale netwerken door een respondent leidt tot een toename van de hulpbron van maatschappelijke vaardigheden.

2.10 Gezamenlijke kennisconstructie

Zoals eerder beschreven, duidt Pattie et al. (2003) politieke participatie in drie diverse categorieën. Eén van deze categorieën is de contact participatie, waarin het delen van informatie en het kenbaar maken van belangen tussen burgers en politici centraal staat. Binnen deze vorm van contact participatie is het verder ook mogelijk om gezamenlijk kennis te construeren. De samenwerking van burgers en politici middels deze contact participatie leidt dus niet enkel tot het kenbaar maken van belangen, maar heeft ook de component van kennisconstructie in zich. Eén van de doelen van politieke participatie is dan ook het construeren van kennis, waardoor het nuttig is om nader op dit doel in te gaan. Daarnaast biedt het de mogelijkheid om op basis van de empirie te kijken in hoeverre er binnen de specifieke context van dit onderzoek aandacht wordt besteed aan dit doel van politieke participatie en hoe dit verloopt. De overgang van politieke participatie naar gezamenlijke kennisconstructie verloopt echter niet zonder slag of stoot en is afhankelijk van meerdere randvoorwaarden. In deze paragraaf wordt dit verder geduid en is er ruimte om het concept gezamenlijke kennisconstructie nader toe te lichten (Pattie et al., 2003; Nonaka en Nishiguchi, 2001).

2.10.1 Definitie kennis

Nonaka en Nishiguchi (2001, p. 13-14) duiden het verschil tussen informatie en kennis als volgt: *‘Although the terms “information” and “knowledge” are often used interchangeably, there is a clear distinction between information and knowledge. Information is a flow of messages, while knowledge is created by that very flow of information and is anchored in the beliefs and commitment of its holder. (...) We define knowledge as a dynamic human process of justifying personal belief toward the truth’*. Kennis borduurt dus verder op informatie en heeft de extra component van de overtuiging in zich. Het creëren van kennis krijgt vervolgens vorm als er een dynamische interactie tussen twee groepen ontstaat (Edelenbos et al., 2011; Buuren, van en Edelenbos, 2004). Kennis is daarmee relationeel van aard. Ook heeft kennis een dynamisch karakter, aangezien het gecreëerd wordt in sociale interacties die elke keer weer anders zijn. De ervaringen van individuele burgers die tijdens dergelijke interacties gedeeld worden leiden tot het vormen van overtuigingen, aangezien de perceptie van de dagelijkse activiteiten en de daaruit voortvloeiende ervaringen leiden tot het vormen van een overtuiging (Edelenbos et al., 2011; Eshuis en Stuiver, 2005; Nonaka en Nishiguchi, 2001). Deze kennis is daarmee context gebonden en ontstaat vaak in een lokale setting (Petts en Brooks, 2006; Irwin et al., 1999; Edelenbos et al., 2011).

Kennis is vervolgens in twee categorieën te onderscheiden. Allereerst is er expliciete kennis. Dit kan worden uitgedrukt in getallen, woorden en data. Deze expliciete kennis kan eenvoudig op formele wijze overgebracht worden op individuele burgers. In de tweede plaats bestaat er

stille kennis. Deze vorm kan moeilijk officieel concreet gemaakt worden, wat het lastig maakt om het over te brengen op anderen. Hieronder vallen onder andere intuïties en subjectieve inzichten, die diep in een burger verankerd zitten. Deze twee vormen van kennis zijn complementair en zijn beide essentieel voor het construeren van kennis. De interactie tussen deze twee vormen van kennis vindt plaats in een sociaal proces tussen burgers onderling. Kennis wordt geconstrueerd door dergelijke interacties (Nonaka, 1990; Nonaka en Takeuchi, 1995; Nonaka en Nishiguchi, 2001).

2.10.2 Kennis in fases

Er worden vier fases onderscheiden in het proces om expliciete kennis en stille kennis bij elkaar te brengen. De eerste fase wordt de socialisatie fase genoemd. Hier wordt mee bedoeld dat het van groot belang is om gezamenlijke activiteiten te ondernemen om vervolgens middels gezamenlijke ervaringen een uitgebreidere vorm van stille kennis te construeren. In deze fase vindt er dus nog geen interactie met expliciete kennis plaats, maar ligt de focus op het grondiger vormgeven van de stille kennis. Dit kost tijd en energie, aangezien stille kennis context specifiek is en zich lastig laat uitdrukken in woorden of data, zodat er gezamenlijke ervaringen nodig zijn om deze stille kennis uit te breiden. Onder deze gezamenlijke ervaringen wordt vooral verstaan dat er gezamenlijke activiteiten plaats vinden, waarbij de percepties leiden tot gezamenlijke ervaringen. Een voorbeeld hiervan is een informele ontmoeting, waarbij de percepties van deze ontmoeting leiden tot een aangescherpte stille kennis (Nonaka en Nishiguchi, 2001).

De tweede fase wordt met de term externalisering aangeduid. In deze fase wordt de stap gezet van stille kennis naar expliciete kennis. Gedurende deze fase wordt de kennis dus gekristalliseerd en geconcretiseerd, doordat de stille kennis middels metaforen, concepten en modellen wordt omgezet in expliciete kennis. Stille kennis wordt door de dialoog en het woorden geven aan deze kennis concreter vormgegeven, waardoor het gaat bestaan uit getallen, woorden en data en het daarbij de sprong maakt naar expliciete kennis (Nonaka en Nishiguchi, 2001).

De combinatie fase is de derde fase. Hierin wordt nog niet de cirkel rond gemaakt door van expliciete kennis over te gaan op stille kennis, maar blijft het expliciete kennis. In deze fase wordt de stap gezet dat de bestaande expliciete kennis verder vorm krijgt, doordat er middels gesprekken, documenten en verdere communicatie steeds concreter uiting aan wordt gegeven. Er ontstaat verdiepende expliciete kennis door het combineren en categoriseren van de bestaande expliciete kennis (Nonaka en Nishiguchi, 2001).

De laatste fase heet de internalisering fase. Hier wordt de expliciete kennis getransformeerd tot nieuwe stille kennis, waardoor de cirkel rond is. De expliciete kennis wordt verspreid en iedereen leert zich er op een bepaalde manier toe te verhouden. Dit proces leidt tot een herwaardering van de expliciete kennis, wat zich uit in een set van hernieuwde gezichtspunten en opvattingen, waarmee het zich heeft omgezet naar stille kennis. Doordat de expliciete kennis in de praktijk wordt gebracht, ontstaan er methoden over de strategie en innovatie ervan. Hierdoor wordt de expliciete kennis gepercipieerd, waardoor er stille kennis ontstaat. Vervolgens wordt deze stille kennis op individueel niveau weer gedeeld met anderen door het

proces van socialisatie, waardoor er opnieuw wordt begonnen met fase één van het kennis construeren (Nonaka en Nishiguchi, 2001).

Dit proces van kennisconstructie vindt plaats op meerdere niveaus. Zo kan een individu dit proces doorlopen, maar daarnaast is het ook mogelijk dat er binnen een groep of organisatie deze kennisconstructie een rol speelt. Een individueel proces van kennisconstructie kan uiteindelijk teweegbrengen dat het de gehele organisatie beïnvloedt en deze organisatie in haar geheel ook dit proces gaat doorlopen (Nonaka en Nishiguchi, 2001).

2.10.3 Geconcentreerde kennis

Om kennis effectief te kunnen construeren is het noodzakelijk om deze kennis te concentreren in een bepaalde tijd en ruimte. Door een dergelijke plaats te creëren, kan een organisatie het kennisconstructie proces effectief managen. Deze plaats wordt als volgt gedefinieerd: *'We define a place in knowledge creation as a platform where knowledge is created, shared, and exploited. It functions as a medium for the resource concentration of the organization's knowledge and of the individuals who own and create such knowledge'* (Nonaka en Nishiguchi, 2001, p. 18-19). Het is dus een platform waar kennis wordt geconstrueerd en gedeeld. In dit platform komen de individuen die dergelijke kennis hebben samen. Hoe beter dit platform functioneert, hoe beter het doorlopen van de vier fases verloopt (Nonaka en Konno, 1998; Nishida, 1970; Shimizu, 1995). De verwachting is dat de empirie dit ondersteunt, wat leidt tot de volgende formulering van hypothese 5:

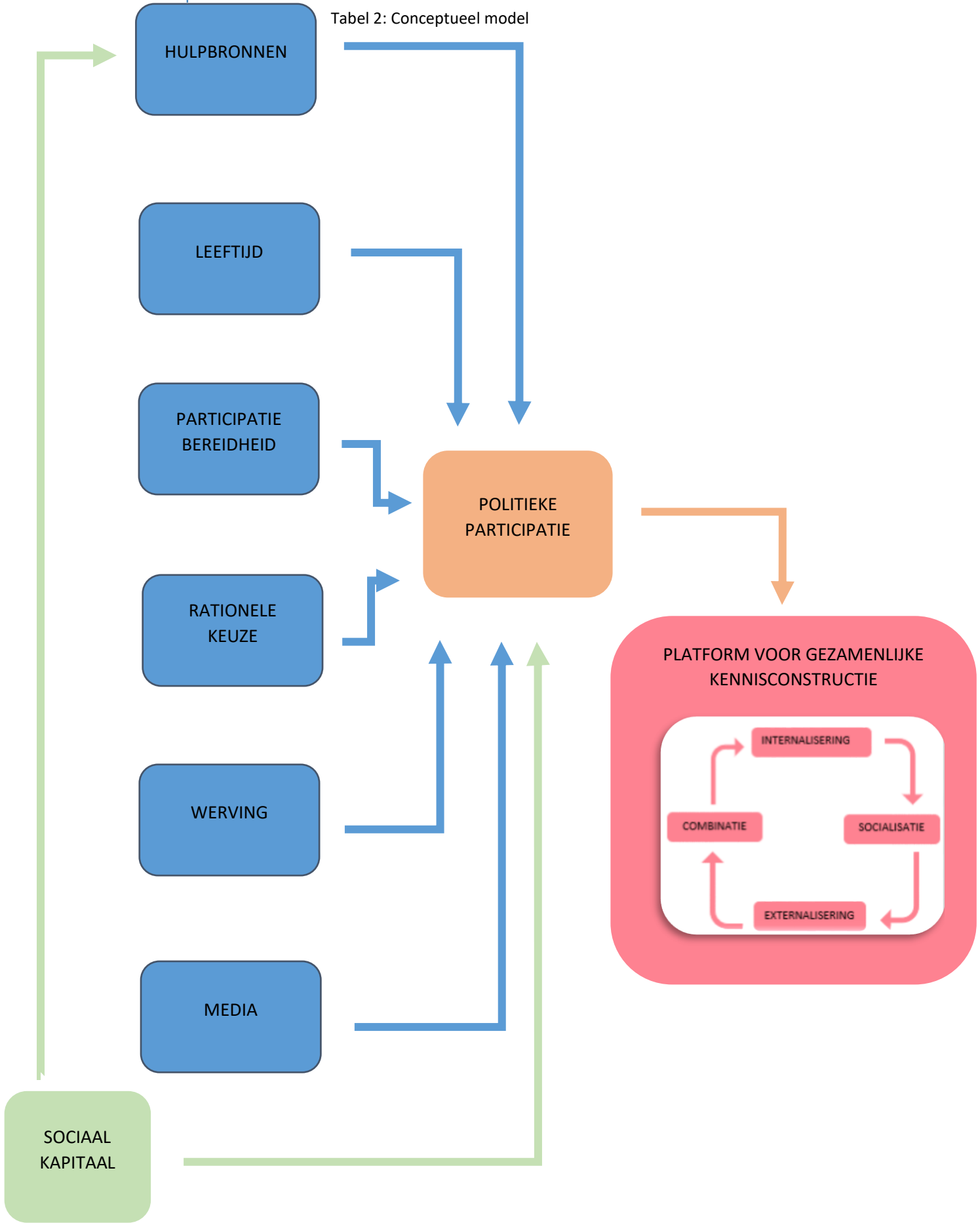
H5: Een verbetering van het platform voor gezamenlijke kennisconstructie leidt tot een verbetering van het proces van socialisatie, externalisering, combinatie en internalisering.

In een dergelijk platform is interactie essentieel. Kennis wordt namelijk niet geconstrueerd door een individu, maar krijgt vorm middels interactie met overige individuen en de omgeving. Zeker als de kennis voor organisatie doeleinden bestemd is, dient kennis van een individu gedeeld te worden met anderen binnen de organisatie om zo verder vorm te krijgen. Tijdens dit proces vindt er dus tegelijkertijd de zoektocht plaats naar een geschikt platform om de grenzen van een nieuwe interactie af te bakenen. Hierbij dient te worden opgemerkt dat dit platform niet per definitie een fysieke plaats hoeft te zijn. Een gedeelde tijd en ruimte om de interactie tussen individuen te waarborgen hoeft niet altijd fysiek te zijn, maar valt wel onder deze plaats. Naast fysieke mogelijkheden tot interactie bestaan er verder nog virtuele mogelijkheden (denk aan e-mail) en mentale mogelijkheden, zoals gedeelde ervaringen of ideeën. Dit is tegelijkertijd het verschil met informatie, aangezien kennis bij uitstek vorm krijgt in een dergelijk platform. Informatie kan ook doorgegeven worden zonder dit platform in media en netwerken, terwijl het voor kennis essentieel is om in een dergelijk platform vorm te krijgen. Binnen een dergelijk platform worden vervolgens de vier fases van kennisconstructie doorlopen (Nonaka en Nishiguchi, 2001). Aangezien politieke participatie deze interactiemogelijkheden bevat, wordt gesteld dat een toename van politieke participatie leidt tot een intensievere constructie van gezamenlijke kennis. Verwacht wordt dat dit door de empirie wordt bevestigd, wat hypothese 6 als volgt maakt:

H6: Een toename van politieke participatie leidt tot een intensivering van het proces van gezamenlijke kennisconstructie.

2.11 Conceptueel model

Tabel 2: Conceptueel model

2.11.1 Uitleg conceptueel model

Om de hierboven beschreven theorie inzichtelijk te maken, is ervoor gekozen om een conceptueel model op te stellen. In dit conceptueel model zijn de belangrijkste factoren, concepten en variabelen opgenomen en is eenvoudig te zien in welke relatie ze met elkaar staan. Hierdoor ontstaat een heldere theoretische bril.

Allereerst zien we dat de verwachting is dat de factor hulpbronnen van invloed is op de factor politieke participatie. Onder deze hulpbronnen vallen meerdere factoren, te weten geld, educatie en maatschappelijke vaardigheden. Van al deze onderdelen van de factor hulpbronnen wordt verwacht dat zij zich verhouden tot de factor politieke participatie, aangezien burgers met deze hulpbronnen vaak gewend zijn om taken uit te voeren die qua moeilijkheid overeenkomen met politieke participatie. De factor hulpbronnen wordt vervolgens –zo is de verwachting– ook weer beïnvloedt door de factor sociale netwerken, die daarnaast ook in verband staan met het wervingsproces. Van de factor sociale netwerken wordt vervolgens verwacht dat zij ook de politieke participatie positief beïnvloedt. Dit komt doordat de theorie stelt dat tijdens de interactie in deze sociale netwerken de maatschappelijke vaardigheden worden beoefend en werving voor politieke participatie vaak plaatsvindt in dergelijke netwerken. Ook wordt dit verband verwacht omdat uit de theorie blijkt dat burgers die sociaal actief zijn vaak ook politiek actief worden.

Vervolgens wordt van nog een groot aantal factoren verwacht dat zij van invloed op de factor politieke participatie zijn. Van de respondentfactor leeftijd wordt verwacht dat een hoge leeftijd zich positief verhoudt tot politieke participatie. Daarnaast stelt de theorie dat de bereidheid om te participeren de politieke participatie positief beïnvloedt. Wat betreft de respondentfactor rationele keuze blijkt uit de theorie dat het politieke participatie positief beïnvloedt als blijkt dat de opbrengsten hoger zijn dan de kosten. Voor de omgevingsfactor werving geldt dat het zich positief verhoudt tot politieke participatie. Ook wat betreft de (zowel lokale als digitale) media kan op basis van de theorie gezegd worden dat het de politieke participatie positief beïnvloedt. Uit de theorie is verder gebleken dat de factor tijd niet van invloed is op de politieke participatie, waardoor deze factor geen plaats heeft in dit conceptueel model. Er moet ook opgemerkt worden dat de politieke participatie met name de contact participatie behelst, zoals in de theorie is toegelicht.

Uiteindelijk leidt politieke participatie volgens de theorie tot een platform waarin gezamenlijke kennis geconstrueerd kan worden. Deze kennisconstructie krijgt vorm in een doorlopend proces met een viertal fases. Beginnend bij socialisatie, is er daarna ruimte voor de fases externalisering, combinatie en internalisering.

Hoofdstuk 3: Methodologie

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bestaat uit drie onderdelen. In de eerste plaats ga ik in op het onderzoeksontwerp. Ten tweede wordt de operationalisatie gepresenteerd van de centrale concepten uit het theoretisch kader. In de laatste plaats is er ruimte voor het bespreken van de validiteit en betrouwbaarheid van dit onderzoek.

3.2 Onderzoeksontwerp

Het onderzoeksontwerp toont de basis van dit onderzoek, aangezien hierin wordt verklaard hoe dit onderzoek wordt vormgegeven (Smith en Dainty, 1991; Ghauri en Grønhaug, 2010). Dit onderzoek is deductief van aard en valt daarmee onder de categorie van een theorie-toetsend onderzoek. Dit betekent dat vanuit de wetenschappelijke, theoretische kennis en inzichten verschillende hypothesen worden opgesteld, die allen op grond van de empirie worden getoetst (Verhoeven, 2007; Raimond, 1993). De hypothesen, zoals geformuleerd in paragraaf 2.12, vormen de onderzoekoptiek van dit onderzoek. Wat betreft de gebruikte methoden kan opgemerkt worden dat dit onderzoek zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden gebruikt. Aangaande de kwalitatieve methodetechnieken wordt het interview als methode ingezet. Het voordeel van de methodiek van interviews is dat er op diepgaande wijze materiaal wordt verzameld doordat er de mogelijkheid bestaat om verder in te gaan op antwoorden die respondenten geven. Hierdoor ontstaat een specifiek, zeer inhoudelijk beeld van de situatie. De kwantitatieve methode die voor dit onderzoek van toepassing is, is de methode van de survey. Deze methode houdt in dat er een breed overzicht geschetst wordt door aan meerdere respondenten algemenere vragen voor te leggen en (relaties tussen) variabelen te kwantificeren. Hierdoor is het mogelijk om in de breedte aan informatievergaring te doen, waardoor het mogelijk is om een generaliseerbaar beeld van de situatie te krijgen. Doordat er voor dit onderzoek zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden worden gehanteerd, is er sprake van data-triangulatie. Dit zorgt ervoor dat dit onderzoek aan kracht en geldigheid wint (Verschuren en Doorewaard, 2004).

3.2.1 Toetsen hypothesen

Door gebruik te maken van bovengenoemde methoden worden de eerder geformuleerde hypothesen getoetst. De eerste vier hypothesen worden getoetst met behulp van de kwalitatieve methode van interviews en de kwantitatieve methode van de survey. In de survey, verspreid onder de achterban van de ChristenUnie-SGP in Rotterdam, wordt namelijk ingegaan op de concepten hulpbronnen, sociale netwerken, respondentfactoren alsmede omgevingsfactoren, in combinatie met politieke participatie. In deze survey wordt getoetst in hoeverre deze vier concepten in verhouding staan met politieke participatie bij de achterban van de fractie. Ook de interviews schetsen een goed beeld, waardoor de eerste vier hypothesen getoetst kunnen worden, doordat er met zowel fractie- en bestuursleden als met de achterban is gesproken over van belang zijnde concepten voor politieke participatie van leden in de specifieke context van de ChristenUnie-SGP in Rotterdam. Een uitzondering wordt gemaakt voor hypothese 4b, die uitsluitend op kwalitatieve wijze wordt getoetst.

De hypothesen vijf en zes wordt getoetst op basis van de kwalitatieve methode van interviews. Doordat er interviews afgenomen worden met zowel gebiedsambassadeurs van de fractie als gemeenteraadsleden met expertise op het gebied van gebiedscommissies wordt inzichtelijk gemaakt welke platforms de gemeente Rotterdam kent en hoe deze platforms werken. Doordat er hiernaast ook interviews gehouden worden met de grondleggers van het idee van de gebiedsambassadeurs van de fractie kan getoetst worden in hoeverre deze platforms behulpzaam zijn voor de politieke participatie van de achterban.

3.2.2 Casusbeschrijving & verantwoording onderzoek keuzes

3.2.2.1 Casusbeschrijving

In dit onderzoek wordt specifiek gekeken naar de context van de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam, omdat deze stage-instelling concrete vragen had omtrent de burgerparticipatie van haar leden. Leden zijn Rotterdammers die lid zijn van de ChristenUnie en/of de SGP. Deze ChristenUnie-SGP fractie heeft één zetel in de Rotterdamse gemeenteraad en maakt deel uit van de Rotterdamse coalitie. Het fractieteam bestaat uit de fractievoorzitter (tevens gemeenteraadslid), twee burgerraadsliden, een fractiemedewerker en een parttime communicatiemedewerker. De fractie was van mening dat zowel de kwantiteit als de kwaliteit van de burgerparticipatie van haar leden een impuls kon gebruiken en was benieuwd naar de achtergrond en mogelijkheden hiervan. Uiteindelijk wordt de fractie namelijk slechts door een zeer klein deel van haar Rotterdamse leden benaderd en is de diepgang van de informatie die zij ontvangen gering. Om dit te verbeteren, is de fractie in 2017 begonnen met het (laten) opzetten van een wijkambassadeur structuur. Het wijkambassadeurschap is een informele rol die sommige ChristenUnie-leden uit Rotterdam na werving op zich genomen hebben, waarbij ze proberen de oren en ogen van de fractie te zijn in de stad. Er is informeel contact met de fractie, waarbij de fractie vragen uitzet richting de wijkambassadeurs en de wijkambassadeurs kunnen aangeven wat er in hun wijk leeft. Nadat het in 2017 niet is gelukt om dit succesvol op te starten, heeft de tweede respondent van de interviews dit in 2019 opnieuw geprobeerd. Dit keer kwam het wel van de grond en alhoewel het alsnog in de kinderschoenen staat, kent de fractie nu negen wijkambassadeurs. Deze negen wijkambassadeurs zorgen echter niet voor een dekking van alle wijken in de stad, waardoor de fractie bezig is met het zoeken van meerdere nieuwe wijkambassadeurs (respondent 1,2,3,5,7,8).

De gebiedscommissies staan geheel los van deze wijkambassadeurs en is als opvolger van de deelgemeenten een officieel Rotterdams orgaan. Rotterdam kent veertien gebieden, waarvan twaalf gebieden een gebiedscommissie kennen. Dit overstijgt dus – in tegenstelling tot de wijkambassadeurs- de ChristenUnie-SGP fractie, aangezien alle Rotterdammers, ongeacht politieke voorkeur of partij, hieraan deel kunnen nemen. De leden van de gebiedscommissies zijn afkomstig uit het gebied zelf en worden middels verkiezingen gekozen door de inwoners van het betreffende gebied. De gebiedscommissie vertegenwoordigt daarmee alle inwoners van het gebied en geeft advies aan de Rotterdamse gemeenteraad. Afhankelijk van de grootte van het gebied, bestaat de gebiedscommissie uit negen tot vijftien leden. Het technisch voorzitterschap van een gebiedscommissie houdt in dat de vergaderingen van de gebiedscommissie voorgezeten worden en het contact met externen vorm krijgt. Verder bestaat er geen inhoudelijke voorzittersfunctie meer, dus zijn er geen overige taken aan

verbonden. De zesde respondent van de interviews is technisch voorzitter in de gebiedscommissie Rozenburg (respondent 1,2,4,6; Gemeente Rotterdam, 2021).

3.2.2.2 Verantwoording interviewrespondenten

Wat betreft de interviewrespondenten is ervoor gekozen om een zo divers mogelijk palet van respondenten te interviewen, zodat er op alle terreinen een breed beeld van de situatie ontstaat. Allereerst is middels interviews dieper ingegaan op de achtergrond van de ChristenUnie-SGP fractie en hun reflectie op eerder gemaakte keuzes, wat resulteerde in het interviewen van een lid van de fractie (respondent 1) en de voorzitter van het ChristenUnie bestuur uit Rotterdam, die de geschiedenis van de fractie op het punt van burgerparticipatie scherp heeft (respondent 3). Vervolgens is onderzocht hoe de wijkambassadeurs functioneren, waarbij naast drie wijkambassadeurs (respondent 5,7,8) ook de ontwikkelaar van het wijkambassadeurschap is geïnterviewd (respondent 2). Om het beeld compleet te maken is ook uitvoerig gekeken naar de rol van de gebiedscommissies, wat de reden is dat een technisch voorzitter van één van de twaalf gebiedscommissies is geïnterviewd (respondent 6). Aangezien een gemeenteraadslid van D66 Rotterdam enorm veel afweet van het functioneren van de gebiedscommissie, is zij ook hierover geïnterviewd (respondent 4). Alhoewel het vanwege de scope van dit onderzoek niet geheel voor de hand ligt om een D66 gemeenteraadslid intensief te betrekken bij dit onderzoek, is vanwege de grote expertise op het gebied van burgerparticipatie en gebiedscommissies in Rotterdam van deze respondent alsnog hiertoe besloten. Dit werd versterkt doordat de eerste respondent in het interview het betrekken van dit D66 gemeenteraadslid expliciet noemde als enorme aanwinst voor dit onderzoek.

3.2.2.3 Verantwoording surveyrespondenten

De populatie voor de survey zijn alle Rotterdamse leden van de ChristenUnie en/of SGP, wat in totaal ongeveer 450 burgers betreft. Al deze leden zijn benaderd middels een digitale nieuwsbrief van de fractie, een medium dat meermaals per jaar voor informatievoorziening richting de leden wordt gebruikt. Deze nieuwsbrief stond in zijn totaliteit in het teken van deze scriptie. Zo is de achtergrond van deze scriptie toegelicht en is de link naar de survey weergegeven. Uiteindelijk hebben 75 respondenten de survey ingevuld, waarmee het responspercentage 16,7% is.

In onderstaand tabel wordt weergegeven op welke wijze de voornoemde methoden zijn gebruikt en wordt de achtergrond van de interviewrespondenten weergegeven. Vanwege de specifieke functies van de derde en zesde respondent is de anonimiteit van deze respondenten niet volledig te waarborgen. Aangezien deze functies de interviews van deze respondenten kracht bijzetten, zijn de functies toch weergegeven, ook omdat in de interviews zelf de functies al duidelijk naar voren kwamen.

METHODEN	Survey	Interviews	
		<i>Functie</i>	<i>Categorie</i>
	75 respondenten ¹	Respondent 1: Burgerraadslid ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam	Volksvertegenwoordiger
		Respondent 2: Coördinator en ontwikkelaar wijkambassadeurschap ChristenUnie-SGP Rotterdam	Achterban
		Respondent 3: Voorzitter bestuur ChristenUnie Rotterdam	Bestuurder
	¹ allen lid van ChristenUnie of SGP en woonachtig in Rotterdam	Respondent 4: Gemeenteraadslid Rotterdam, woordvoerder D66 fractie Bestuur en Gebieden	Volksvertegenwoordiger
		Respondent 5: Wijkambassadeur ChristenUnie-SGP Rotterdam	Achterban
		Respondent 6: Technisch voorzitter gebiedscommissie Rozenburg, Rotterdam	Volksvertegenwoordiger
		Respondent 7: Wijkambassadeur ChristenUnie-SGP Rotterdam	Achterban
		Respondent 8: Wijkambassadeur ChristenUnie-SGP Rotterdam	Achterban

Tabel 3: Overzicht dataverzamelmethode en dataset

3.3 Operationalisatie

Het is noodzakelijk om verder in te gaan op de concepten die onderzocht zullen gaan worden. Het is namelijk essentieel om na te gaan hoe deze concepten gemeten kunnen worden. Onderstaande tabel maakt de slag voor deze concepten, waarin ze meetbaar gemaakt

worden. Vervolgens worden de interviewvragen gepresenteerd, zodat voor zowel de surveyvragen als de interviewvragen duidelijk is hoe deze methoden zijn gehanteerd. Vanwege de overzichtelijkheid worden deze interviewvragen los gepresenteerd.

CONCEPT	INDICES	INDICATOR	SURVEYVRAAG	MAAT
Hulpbronnen	Maatschappelijke vaardigheden	Communicatie	Ik ben goed in het verwoorden van mijn standpunt tijdens een vergadering of gesprek.	7-punts Likertschaal, van helemaal oneens naar helemaal eens
		Kennis	Ik heb beschikking over informatie met betrekking tot de lokale politiek.	
		Taalvaardigheden	Ik ben vaardig in het lezen en schrijven van teksten.	
	Geld	Individueel inkomen	In welke categorie is uw inkomen te plaatsen?	Onder modaal; Modaal (ongeveer €36.500,- bruto jaarlijks, incl. vakantie geld); Boven modaal
	Educatie	Opleidingsniveau	Wat is uw hoogst genoten afgeronde opleiding?	VWO of lager; MBO; HBO; WO (of hoger)
Sociale netwerken	Werkomgeving	Variëteit van sociale netwerken	Ik ben actief in veel verschillende sociale netwerken.	7-punts Likertschaal, van helemaal oneens naar helemaal eens
	Vrijwilligerswerk			
	Kerken			

Leeftijd			In welke leeftijdscategorie valt u?	Jonger dan 20; 20-29; 30-39; 40-49; 50-59; 60-69; 70 of ouder
Bereidheid om te participeren	Wil om actief te worden	Interesse in politiek.	Ik heb interesse in de lokale politiek.	7-punts Likertschaal, van helemaal oneens naar helemaal eens
		Mate van verwantschap met partij	Ik voel verwantschap met een lokale politieke partij.	
		Van invloed willen zijn op politiek.	Ik wil – op welke manier dan ook – een nuttige bijdrage leveren aan de lokale politiek.	
Rationele keuze	Weloverwogen beslissing om al dan niet politiek actief te worden	Besef burgerplicht	Ik vind dat iedere burger in principe actief moet zijn in de politiek om de democratie vitaal en levend te houden.	7-punts Likertschaal, van helemaal oneens naar helemaal eens
		Hoogte van opoffering en	Ik zou meer participeren in de politiek als ik er weinig opofferingen voor hoeft te doen.	
		Voordelen	Ik zou meer participeren in de politiek als ik weet dat het mij persoonlijk wat oplevert.	
Werving	Gevraagd worden om te participeren	Door onbekende gevraagd worden	Ik zou meer geneigd zijn om te participeren in de lokale politiek als ik daarvoor gevraagd zou worden.	7-punts Likertschaal, van helemaal oneens naar helemaal eens
		Door bekende gevraagd worden	Ik zou meer geneigd zijn om te participeren in de lokale politiek als ik daarvoor door een bekende gevraagd zou worden.	
Media	Lokale media	Lokale kranten en RTV Rijnmond	Ik volg de lokale media (kranten, RTV Rijnmond).	7-punts Likertschaal, van helemaal oneens naar
	Landelijke media	Kranten, weekbladen	Ik volg de landelijke media (landelijke dag- en weekbladen).	

	Digitale media	Digitale kranten, sociale media, discussieplatforms	Ik volg de digitale media op het gebied van lokale politieke ontwikkelingen (online kranten, sociale media, discussieplatforms).	helemaal eens	
Politieke participatie	Contact participatie	Formeel contact met politieke partij (bellen, mailen)	Ik neem soms contact op met politiek actieve personen om iets aan te kaarten.	7-punts Likertschaal, van helemaal oneens naar helemaal eens	
			Ik bel of mail soms naar mensen van de ChristenUnie-SGP Rotterdam over de politiek.		
		Informeel contact met politieke partij (appen, praatje maken over politiek)	Ik vind de kwaliteit van de formele politieke contacten met de ChristenUnie-SGP Rotterdam goed.		
			Ik doe soms even een appje mensen van de ChristenUnie-SGP Rotterdam over de politiek.		
	Individuele participatie	Stemmen	Als ik mensen van de ChristenUnie-SGP Rotterdam tegenkom, maak ik soms even een praatje over de politiek.		Ik vind de kwaliteit van de informele politieke contacten met de ChristenUnie-SGP Rotterdam goed.
			Ik stem altijd als er verkiezingen zijn.		
Collectieve participatie	Petities tekenen	Ik teken soms petities over maatschappelijke onderwerpen.			
	Demonstreren	Ik ben soms aanwezig bij demonstraties over maatschappelijke onderwerpen.			
	Bezoeken bijeenkomsten	Ik bezoek soms bewonersavonden of inspraakbijeenkomsten over de lokale politiek.			
Platform voor gezamenlijke	Socialisatie	Gezamenlijke activiteiten Informeel ontmoeting	Kwalitatief te meten, niet kwantitatief.		

kennisconstruc tie	Externaliser ing	Dialogo	
	Combina tie	Kennis combineren	
	Internaliseri ng	Perceptie op kennis	

Tabel 4: Operationalisatie

INTERVIEWVRAGEN	
Hulpbronnen	<p>Stel dat niet u, maar een jonger iemand met een mindere baan, minder ervaring of minder affiniteit met politiek zich bij de fractie had gemeld, zou het proces om actief te worden dan bemoeilijkt worden denkt u?</p> <p>In hoeverre zijn factoren als politieke ervaring, opleidingsniveau, armoede, maatschappelijke competenties van belang bij politieke participatie?</p>
Sociale netwerken	In hoeverre houdt u de contacten met uw omgeving warm en bent u betrokken bij diverse sociale activiteiten (zoals vrijwilligerswerk)?
Bereidheid om te participeren	In hoeverre was u betrokken op de fractie toen u politiek actief wilde worden?
Rationele keuze	Wat waren uw drijfveren om politiek actief te worden?
Werving	Kunt u uitleggen hoe u betrokken bent geraakt bij de fractie? Bent u benaderd door iemand, of heeft u uzelf aangemeld?
Politieke participatie	<p>Hoe zou u uw contact met de politiek het beste kunnen omschrijven?</p> <p>Ervaart u belemmeringen in het contact met de gemeenteraad vanuit de gebiedscommissie? Zo ja, welke en hoe verklaart u dat?</p> <p>Hoe waardeert u het contact met de fractie?</p> <p>Hoe valt de achterban volgens u het beste te mobiliseren om politiek actief te worden?</p> <p>Merkte u enige belemmeringen in het proces om actief te worden? Zo ja, welke?</p>
Platform voor gezamenlijke kennisproductie	<p>Op welke wijze wordt het contact met de fractie vormgegeven? Is er sprake van een echt gesprek met een dialoog, waarin ruimte is voor elkaars mening?</p> <p>Hoe waardeert u het huidige systeem van de gebiedscommissie? Wat zijn de positieve en negatieve punten daarvan?</p>

	Hoe beleeft u het contact tussen de gebiedscommissies en de gemeenteraad? Hoe zou u dit contact kunnen duiden?
	Welke factoren spelen een rol in het al dan niet actief worden in een gebiedscommissie?
	Hoe kan het dat gebiedscommissies in bepaalde gebieden beter functioneren dan in andere gebieden?
	Op welke wijze bereiken de gebiedscommissies het vaakst succes?
	Wat zijn volgens u de grootste verschillen tussen de gebiedscommissie en het idee van de wijkambassadeurs?
	Welke motieven lagen ten grondslag aan het opzetten van het netwerk van wijkambassadeurs?
	Wat is het netwerk van wijkambassadeurs precies en hoe functioneert het?
	Wat vindt u van dit project van de wijkambassadeurs? Hoe vindt u dat dit gaat?
	In hoeverre heeft het netwerk van wijkambassadeurs bijgedragen aan het leggen van contact tussen de achterban en de fractie?

Tabel 5: Interviewvragen

3.4 Validiteit en betrouwbaarheid

Aan het einde van dit hoofdstuk wordt achtereenvolgens stilgestaan bij de validiteit en betrouwbaarheid van dit onderzoek.

3.4.1 Validiteit

Een onderzoek is valide wanneer het daadwerkelijk meet wat het zou moeten meten en gaat daarmee in op de geldigheid van het onderzoek (Verhoeven, 2007; Verschuren en Doorewaard, 2004). Ter verduidelijking wordt vaak het voorbeeld van het dartbord met dartpijlen gehanteerd. Een onderzoek is valide als de pijlen het dartbord aan alle kanten geraakt hebben, aangezien dan immers de pijlen hebben gedaan wat het zou moeten doen, zoals geïllustreerd in tabel 4.

Doordat er in dit onderzoek sprake is van data-triangulatie, wordt de data nauwkeuriger verkregen en kan de onderzoeksvraag preciezer worden beantwoord. Omdat zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden worden gebruikt, wint dit onderzoek aan geldigheid. Immers, het samenvoegen van de verkregen data van beide methodetechnieken zorgt voor een verfijnder beeld, waarin de zwakke kanten van elke methodetechniek wordt ondersteund door het gebruik van de andere methodetechniek. Door de survey onder de achterban uit te zetten, wordt vervolgens uitgebreid en kwantitatief in kaart gebracht hoe de achterban van

de fractie zich verhoudt tot politieke participatie. Hierdoor wordt specifieke data verzameld, waarmee de onderzoeksvraag met haar specifieke toespitsing kan worden beantwoord. Doordat er ook interviews worden afgenomen met veel betrokkenen, ontstaat er daarnaast een diepgaand beeld over politieke participatie in samenhang met de juiste platforms voor gezamenlijke kennisconstructie. Dit beeld wordt vervolgens aangevuld en onderstreept met het bureauonderzoek over het bestuursmodel. De interne validiteit van dit onderzoek is daarmee op orde.

De externe validiteit van een onderzoek hangt samen met het generaliseren van de onderzoeksdata en –uitkomsten (Scheepers et al., 2016). Alhoewel het gebruik van kwalitatieve methoden de externe validiteit vaak niet verbeteren en dit onderzoek een vrij specifieke focus kent door toe te spitsen op de situatie van de ChristenUnie-SGP fractie in Rotterdam, wordt er toch gestreefd naar een zo hoog mogelijke externe validiteit van dit onderzoek. Dit wordt gedaan door deze specifieke context zo expliciet mogelijk aan te geven, zodat anderen kunnen zien welke data generaliseerbaar zijn en welke data sterk afhangen van deze specifieke context. Ook wordt de externe validiteit vergroot door het gebruik van de kwantitatieve methode van de survey, aangezien die ervoor zorgt dat de verzamelde data vanwege haar hoge responsiviteit en a-selectiviteit in elk geval geldig zijn voor de gehele onderzoekspopulatie. Deze onderzoekspopulatie is de volledige achterban van de Rotterdamse ChristenUnie en Rotterdamse SGP.

3.4.2 Betrouwbaarheid

Een onderzoek is betrouwbaar als een herhaling van het onderzoek tot dezelfde resultaten leidt. Hiervoor is het dus noodzakelijk om de gemaakte keuzes van het onderzoek nauwkeurig te verantwoorden, zodat anderen dit onderzoek op hun beurt eventueel kunnen herhalen (Verhoeven, 2007; Verschuren en Doorewaard, 2004). Binnen het voorbeeld van het dartbord kan betrouwbaarheid vergeleken worden met meerdere pijlen die allen ongeveer op dezelfde plaats terecht komen. Een herhaling van de pijlen leidt immers tot dezelfde uitkomst, waarbij het niet uitmaakt waar op het dartbord deze bundeling van pijlen terechtkwam.

In dit hoofdstuk is geprobeerd om alle gemaakte keuzes weer te geven en toe te lichten, zodat een andere onderzoeker de mogelijkheid heeft dit onderzoek te herhalen. De navolgbaarheid en controleerbaarheid zijn zo geborgd door een uitgebreide beschrijving van de onderzoeksmethoden, doordat de analyse is gebaseerd op een expliciete operationalisering. Verder is de kans op niet-gemiddelde onderzoeksdata geminimaliseerd, doordat er geen sprake is van slechts één momentopname van de situatie. Dit komt onder meer doordat er twee tussentijdse evaluaties worden meegenomen en er een gebalanceerd interviewrespondenten groep is samengesteld. Hier komt nog bij dat de survey aan de gehele achterban van de fractie is voorgelegd, zodat de gehele groep zich kon uitspreken. Het belangrijkste is echter dat de survey werkt met vaststaande vragen, zodat dit eventueel herhaald kan worden. De betrouwbaarheid van dit onderzoek is door al deze zaken dan ook zeker op orde.

Tabel 6: Validiteit en betrouwbaarheid

3.5 Verantwoording samengestelde variabelen statistiekprogramma SPSS

Alle gegeven antwoorden door de respondenten op de uitgezette survey zijn via Excel overgezet in het statistiekprogramma SPSS. Daarin is middels meerdere uitgevoerde analyses een groot inzicht verkregen in de relatie en onderlinge verhoudingen van de voornoemde variabelen. Voor deze analyses was het noodzakelijk om enkele vragen samen te voegen, zodat er een duidelijk beeld per variabele ontstond. Voordat hier tot is overgegaan, is eerst door middel van een factoranalyse en het berekenen van Cronbachs Alpha gekeken of er geen statistische bezwaren zouden zijn tegen deze samenvoegingen. Bij de factoranalyse geldt dat de uitkomsten kunnen variëren van -1 tot 1 als factorlading, waarbij een negatief getal een negatieve samenhang duidt. De factorlading dient minstens hoger te zijn dan 0,4 of lager te zijn dan -0,4 om voldoende samenhang aan te geven. Deze samenhang wordt vervolgens verder getoetst door het berekenen van Cronbachs Alpha. Een α boven de 0,5 is dermate positief dat voor dergelijke vragen is besloten tot samenvoegen over te gaan, de overige vragen zijn gesepareerd gebleven (Gliem en Gliem, 2003). Daaruit blijkt tevens dat het weghalen van één vraag de overige samen te voegen vragen geen veel hogere α op zou leveren. Aangaande het tweede deel van deze tabel, gescheiden van deel één door de blauwe streep, dient te worden vermeld dat slechts één van deze mogelijke samenvoegingen gekozen diende te worden. De tabel geeft vijf samenvoegingsopties voor de samen te stellen variabele 'contact participatie'. Aangezien er slechts één dergelijke variabele nodig is, moest gekozen worden uit onderstaande vijf opties. Er is gekozen om gebruik te maken van de laatste samenvoegingsoptie, aangezien deze met zes items het breedst gedragen is van alle opties. Hierdoor wordt niet alleen de kwantiteit van zowel het formele als het informele contact meegenomen, maar krijgt de kwaliteit ervan ook een plaats. Een α van 0,814 is absoluut hoog genoeg en rechtvaardigt daarmee deze keuze, terwijl het daarnaast ook één van de hoogste α 's is van alle mogelijke opties.

In onderstaand tabel is weergegeven voor welke vragen deze factoranalyse en Cronbachs Alpha is uitgevoerd. Via de bijgevoegde syntax zijn daarnaast alle – dus ook de nog te beschrijven - uitgevoerde analyses inzichtelijk.

Vragen	Communaliteit Factoranalyse	Cronbachs Alpha	Samengevoegd
Vaardigheden Communicatie	0,834	$\alpha = 0,761$	Ja
Vaardigheden Kennis	0,550		
Vaardigheden Taal	0,683		
Bereidheid Interesse	0,761	$\alpha = 0,749$	Ja
Bereidheid Verwantschap	0,665		
Bereidheid Invloed	0,601		
Rationeel Burgerplicht	0,439	$\alpha = 0,590$	Ja
Rationeel Opofferingen	0,614		
Rationeel Voordelen	0,626		
Werving Onbekende	0,945	$\alpha = 0,941$	Ja
Werving Bekende	0,945		
Media Lokaal	0,585	$\alpha = 0,483$	Nee
Media Landelijk	0,361		
Media Digitaal	0,534		
Participatie Collectief Petitie	0,364	$\alpha = 0,471$	Nee
Participatie Collectief Demonstreren	0,466		
Participatie Collectief Bewonersavond	0,632		
Formeel contact aankaarten	0,824	$\alpha = 0,661$	Nee
Formeel contact bellen	0,832		
Formeel contact kwaliteit	0,157		
Informeel contact app	0,675	$\alpha = 0,730$	Nee
Informeel contact praatje	0,659		
Informeel contact kwaliteit	0,628		
Formeel contact kwaliteit	0,806	$\alpha = 0,759$	Nee
Informeel contact kwaliteit	0,806		
Formeel contact aankaarten	0,714	$\alpha = 0,838$	Nee
Formeel contact bellen	0,778		
Informeel contact app	0,553		
Informeel contact praatje	0,654		
Formeel contact aankaarten	0,786	$\alpha = 0,814$	Ja
Formeel contact bellen	0,827		
Informeel contact app	0,644		
Informeel contact praatje	0,660		
Formeel contact kwaliteit	0,758		
Informeel contact kwaliteit	0,798		

Tabel 7: Cronbachs Alpha

Hoofdstuk 4: Empirische bevindingen en analyse

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk presenteer ik allereerst de bevindingen van zowel de survey als de interviews. Daarna is er ruimte om het geheel te analyseren en de gestelde hypothesen uit hoofdstuk twee te toetsen.

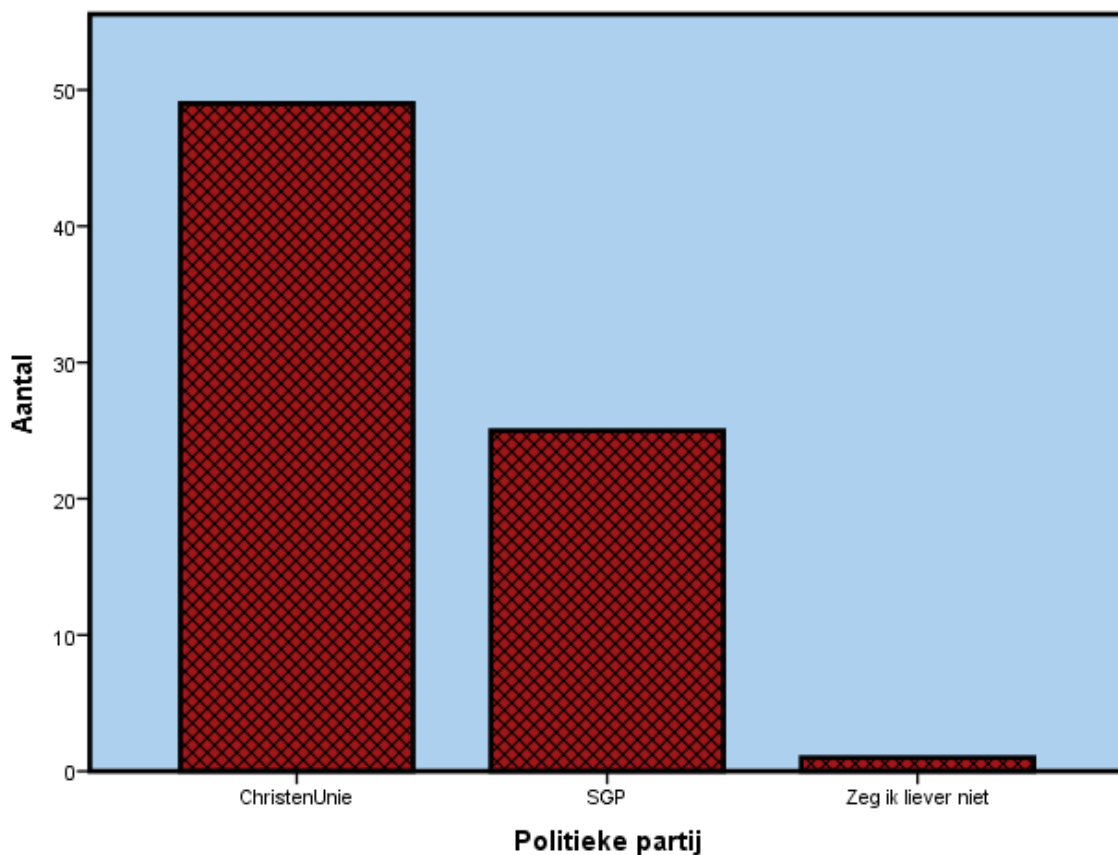
4.2 Bevindingen survey

Na enkele beschrijvende statistieken worden hier de resultaten van de regressieanalyse getoond, alsmede de bijbehorende vooronderstellingen.

4.2.1 Beschrijvende statistieken

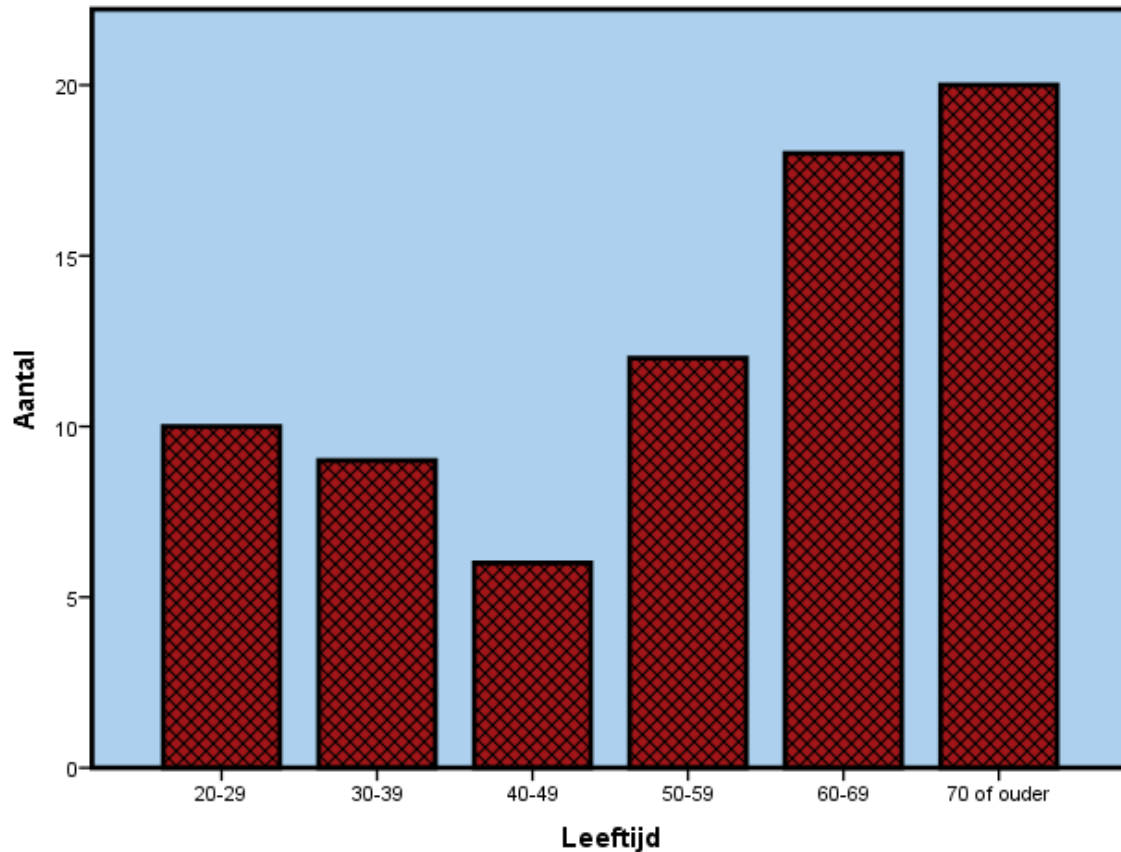
4.2.1.1 Frequenties

De 75 respondenten hebben alle gestelde vragen van de survey geldig beantwoord. De *N Valid* is dus bij elke vraag 75, en *N Missing* is elke keer 0. Daarnaast blijkt uit tabel 8 dat 49 respondenten lid zijn van de ChristenUnie, wat 65,3% van alle respondenten is. 25 respondenten geven aan lid te zijn van de SGP, wat 33,3% van alle respondenten is. 1 respondent gaf liever niet aan tot welke partij hij behoorde.

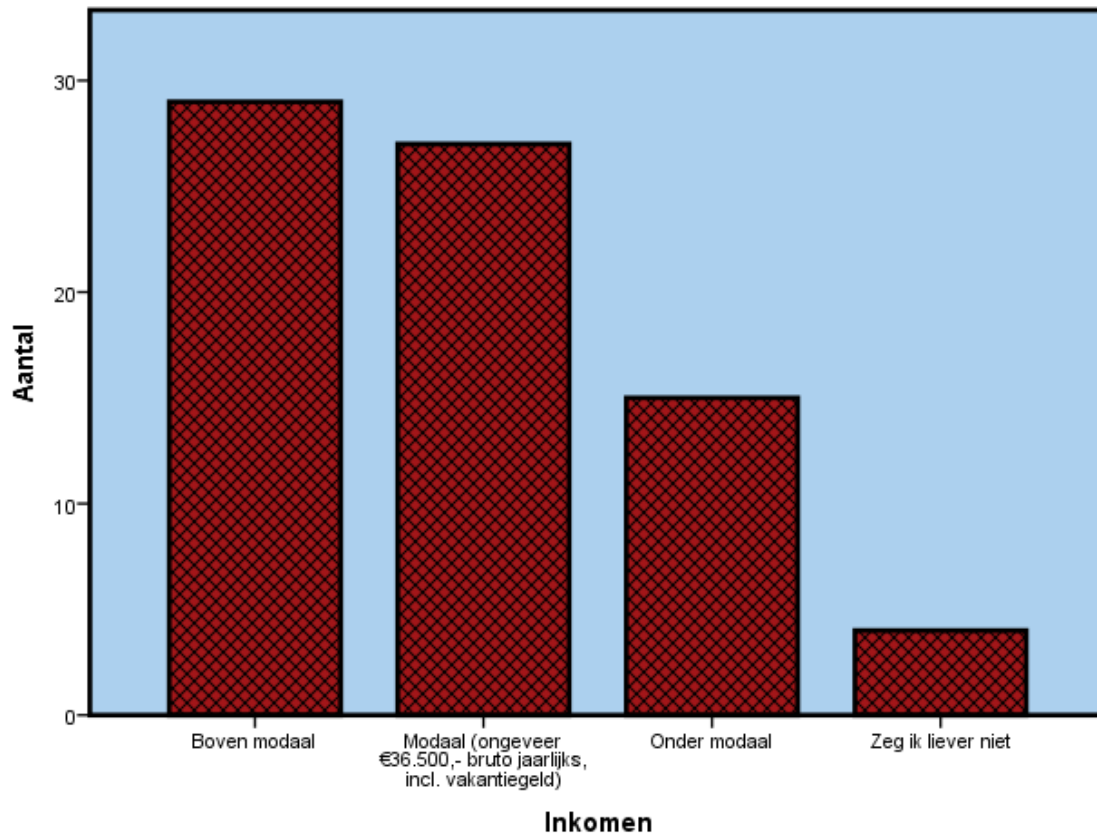
Tabel 8: verdeling respondenten lidmaatschap politieke partij

Ruim 90% van de respondenten vult vervolgens in tijdens de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen op de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam te hebben gestemd, de overige respondenten hebben niet gestemd of op een andere partij gestemd. In onderstaand tabel is inzichtelijk tot welke leeftijdscategorie de respondenten behoren.

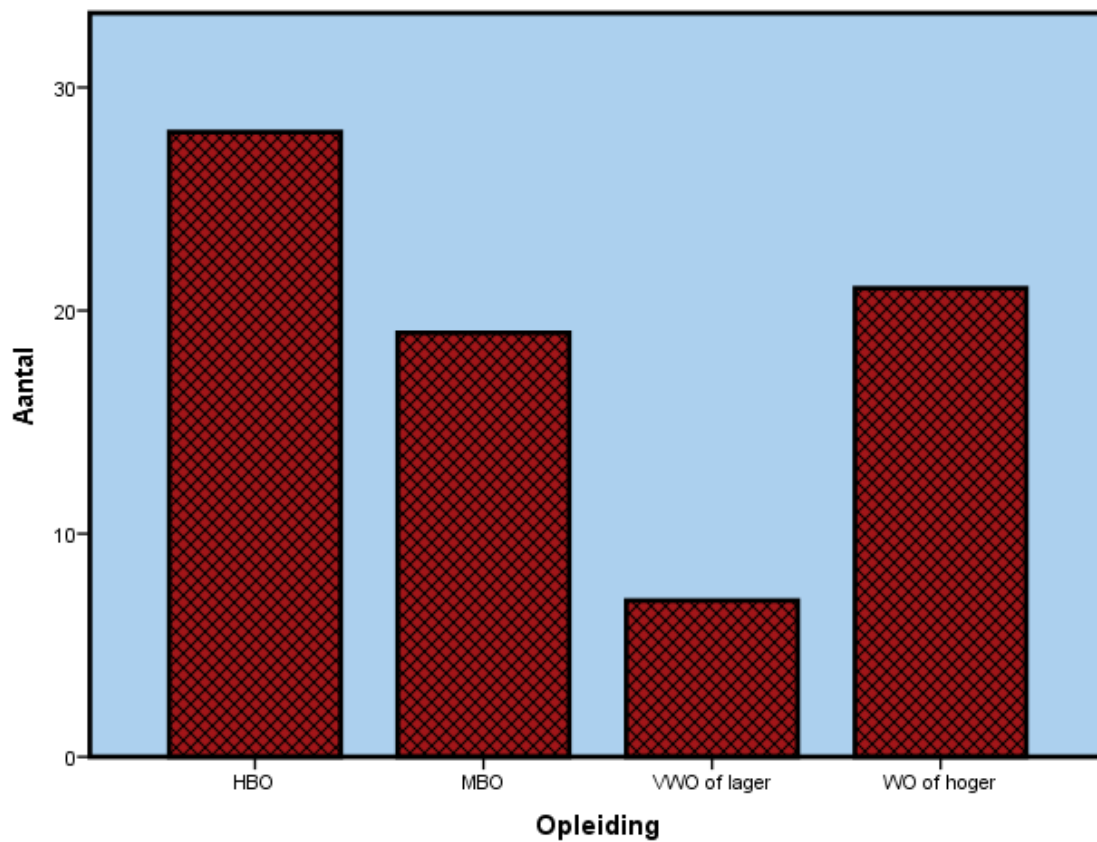

Tabel 9: verdeling respondenten leeftijdscategorieën

Hieruit valt op te maken dat 38 respondenten 60 jaar of ouder zijn, wat ruim 50% van alle respondenten is. Geen enkele respondent geeft aan jonger dan 20 te zijn. Wat betreft het inkomen van de respondenten geeft tabel 10 weer hoe de verhoudingen zijn. 4 respondenten geven aan dit liever niet te delen, terwijl 15 respondenten onder modaal verdienen, wat 20% van alle respondenten is. Boven modaal en modaal (wat hier gesteld is op €36.500,- bruto jaarlijks inclusief vakantiegeld) geldt voor respectievelijk 29 en 27 respondenten, beiden ongeveer 37% van alle respondenten, en ontlopen elkaar daarmee nauwelijks. Qua opleidingsniveau – te zien in tabel 11- valt op dat slechts 7 respondenten VWO of lager als hoogst afgeronde opleiding hebben, wat 9,3% van alle respondenten is. HBO als hoogst afgeronde opleiding staat met 28 respondenten en daarmee 37,3% van alle respondenten ver bovenaan. Respectievelijk 19 en 21 respondenten gaven aan MBO en WO of hoger als hoogst afgeronde opleiding te hebben, wat samen neerkomt op ruim 50% van alle respondenten.

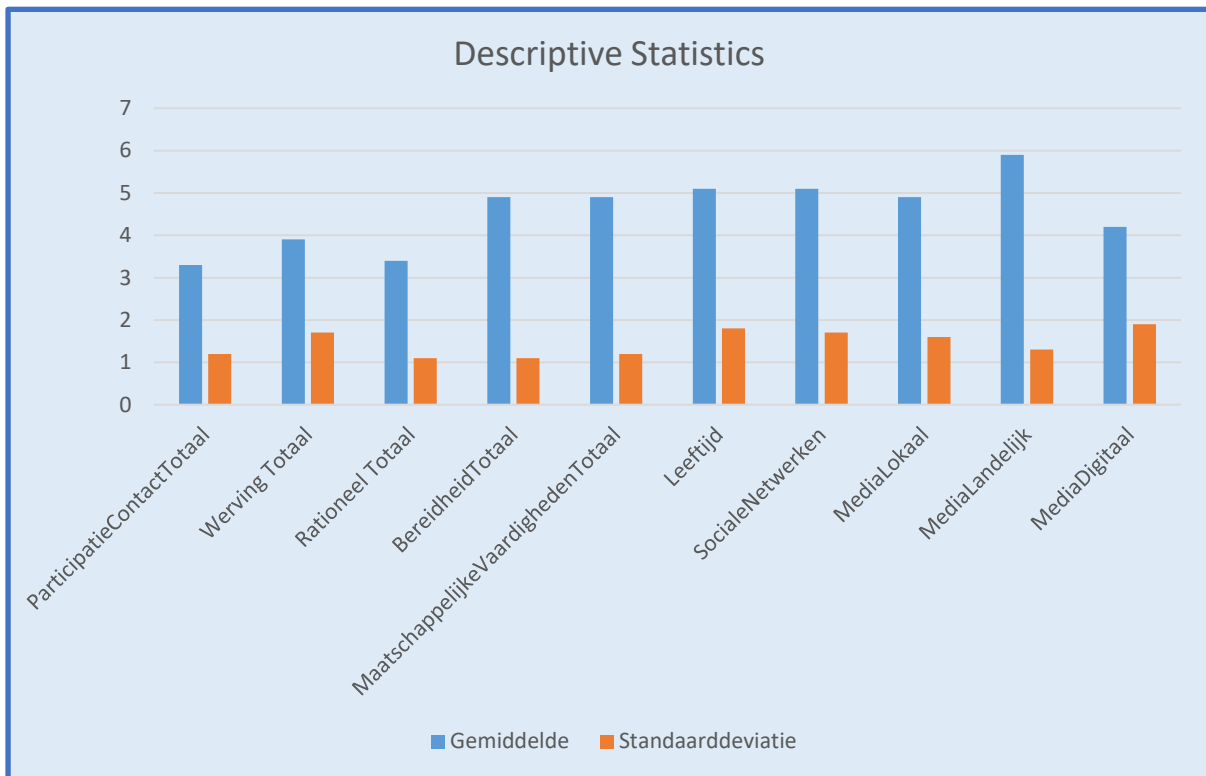
Tabel 10: verdeling respondenten inkomenscategorieën

Tabel 11: verdeling respondenten opleidingsniveau

4.2.1.2 Descripties

De beschrijvende statistieken van de variabelen zijn in tabel 12 weergegeven. De variabelen Participatie Contact Totaal, Werving Totaal en Rationeel Totaal kennen allen met respectievelijk een gemiddelde van 3,3, 3,9 en 3,4 een relatief laag gemiddelde, wat inhoudt dat de respondenten zich relatief slecht konden herkennen in de stellingen hierover. De variabele over landelijke media heeft daarentegen met 5,9 juist een relatief zeer hoog gemiddelde, wat aangeeft dat de respondenten zich relatief goed konden herkennen in de stellingen over landelijke media, zoals landelijke dagbladen. De standaarddeviaties van de variabelen Participatie Contact Totaal, Rationeel Totaal, Bereidheid Totaal, Maatschappelijke Vaardigheden Totaal en Media Landelijk zijn vervolgens met waarden tussen de 1,1 en 1,3 relatief laag, aangezien de overige vijf variabelen een standaard deviatie kennen van minstens 1,6 met Media Digitaal als uitschieter met 1,9. Een lage standaarddeviatie houdt in dat er geen groot verschil in antwoorden van de respondenten zit.

Tabel 12: beschrijvende statistieken (NB: schaal is 1-7, waarbij geldt: 1 = helemaal mee oneens en 7 = helemaal mee eens. Leeftijd kent zeven categorieën die reeds zijn vermeld.)

4.2.1.3 Correlaties

Afsluitend is er ruimte om de correlaties tussen de variabelen weer te geven. Werving Totaal correleert, zoals te zien in de tabellen 13 en 14, vervolgens met Bereidheid Totaal, Maatschappelijke Vaardigheden Totaal, Opleiding, Inkomen en Media Landelijk. Aangaande de variabele Bereidheid Totaal kan gemeld worden dat zij naast de reeds genoemde correlaties correleert met Rationeel Totaal, Maatschappelijke Vaardigheden Totaal en Media Landelijk. Maatschappelijke vaardigheden Totaal correleert naast de reeds vermelde correlaties verder met Opleiding, Sociale Netwerken, Media Landelijk en Media Digitaal. De variabele Leeftijd kent slechts negatieve correlaties, te weten met de variabelen Werving Totaal, Maatschappelijke Vaardigheden Totaal, Opleiding, Media Landelijk en Media digitaal.

Opleiding correleert naast de al gegeven correlaties verder nog met Inkomen en Media Landelijk. Inkomen correleert verder nog met Media Landelijk. Media Lokaal correleert uitsluitend met Media Digitaal, terwijl voor de variabele Politieke Partij geconstateerd moet worden dat zij geen enkele correlatie kent met een andere variabele.

	Rationeel	Bereidheid	Maatschappelijke vaardigheden	Media Lokaal	Media Landelijk	Media Digitaal
Rationeel	X	0,318	0,235	0,247	0,214	0,165
Bereidheid	0,318	X	0,570	0,124	0,369	0,145
Maatschappelijke vaardigheden	0,235	0,570	X	0,113	0,386	0,386
Media Lokaal	0,247	0,124	0,113	X	0,215	0,326
Media Landelijk	0,214	0,369	0,386	0,215	X	0,170
Media Digitaal	0,165	0,145	0,386	0,326	0,170	X
Werving	0,182	0,482	0,600	0,092	0,363	0,231
Sociale Netwerken	0,045	0,151	0,402	-0,048	0,134	0,100
Inkomen	0,023	0,165	0,085	-0,019	0,295	-0,207
Opleiding	0,076	0,058	0,371	0,078	0,417	0,018
Leeftijd	-0,072	-0,101	-0,435	0,148	-0,121	-0,249
Politieke partij	-0,161	-0,077	-0,132	0,042	0,052	-0,118

Tabel 13: correlatietabel variabelen deel I

	Werving	Sociale Netwerken	Inkomen	Opleiding	Leeftijd	Politieke partij
Rationeel	0,182	0,045	0,023	0,076	-0,072	-0,161
Bereidheid	0,482	0,151	0,165	0,058	-0,101	-0,077
Maatschappelijke vaardigheden	0,699	0,402	0,085	0,371	-0,435	-0,132
Media Lokaal	0,092	-0,048	-0,019	0,078	0,148	0,042
Media Landelijk	0,363	0,134	0,295	0,417	-0,121	0,052
Media Digitaal	0,231	0,100	-0,207	0,018	-0,249	-0,118
Werving	X	0,120	0,320	0,368	-0,395	-0,107
Sociale Netwerken	0,120	X	-0,005	0,046	-0,097	-0,181
Inkomen	0,320	-0,005	X	0,394	-0,097	0,029
Opleiding	0,368	0,046	0,394	X	-0,314	-0,033
Leeftijd	-0,395	-0,097	-0,097	-0,314	X	0,120
Politieke partij	-0,107	-0,181	0,029	-0,033	0,120	X

Tabel 14: correlatietabel variabelen deel II

4.2.2 Regressieanalyse

Door middel van de meervoudige regressieanalyse wordt onderzocht welke onafhankelijke variabelen de afhankelijke variabele politieke participatie significant beïnvloeden en welke variabelen niet significant van invloed zijn. In paragraaf 4.2.3 worden de vooronderstellingen van deze regressieanalyse nagegaan.

Model 1	B	Beta	p
(Constant)	-1,685		0,072
Rationeel Totaal	0,089	0,082	0,452
Bereidheid Totaal	0,467	0,437	0,002
Maatschappelijke Vaardigheden Totaal	0,180	0,186	0,283
Media Digitaal	0,119	0,192	0,132
Media Landelijk	-0,099	-0,111	0,401
Media Lokaal	0,028	0,038	0,739
Werving Totaal	-0,079	-0,111	0,426
Sociale Netwerken	0,181	0,257	0,025
Inkomen	0,236	0,100	0,400
Opleiding	-0,126	-0,052	0,691
Leeftijd	0,172	0,260	0,045
Politieke partij	-0,102	-0,403	0,689

Tabel 15: Regressieanalyse I (n = 75). $R = 0,668$; $R^2 = 0,446$; adjusted $R^2 = 0,329$; $F(12.57) = 3,820$; $p = 0,000 < 0,05$; betrouwbaarheidsinterval bij 95% = 0,541.

In de eerste plaats moet gezegd worden dat blijkt dat het model de data significant beter past dan een model zonder verklarende factoren.

Te zien valt verder dat de bereidheid van de respondenten de politieke participatie significant beïnvloedt. De Beta van 0,437 geeft aan dat een stijging van één in de waarde van de bereidheid dit een stijging van 0,437 teweegbrengt bij de waarde van politieke participatie, waardoor dit als een grote invloed kan worden gezien. Ook de sociale netwerken van de respondenten beïnvloeden de politieke participatie significant, terwijl leeftijd de laatste variabele met significante invloed is. Beiden hebben met een Beta van ongeveer 0,260 een aanzienlijke significante invloed. De overige variabelen zijn niet significant van invloed op politieke participatie.

Dezelfde regressieanalyse is uitgevoerd met in achtneming van alleen de ChristenUnie leden onder de respondenten, waarvan de resultaten in tabel 16 te zien zijn. Er moet geconstateerd worden dat het betrouwbaarheidsinterval van 0,714 redelijk hoog is. Ook hier geldt dat dit model de data significant beter past dan een model zonder verklarende factoren. Ook hier zijn verder de bereidheid van de respondenten en de hoeveelheid sociale netwerken significant van invloed op de politieke participatie, terwijl de overige variabelen hier geen significante invloed kennen.

In tabel 17 zijn de resultaten weergegeven van dezelfde regressieanalyse als slechts de SGP leden onder de respondenten worden meegenomen in de regressieanalyse. Kanttekening bij deze regressieanalyse is dat het betrouwbaarheidsinterval van 0,874 hoog is en de n van 25 juist erg laag. Voor dit model moet gezegd worden dat het de data niet significant beter past dan een model zonder verklarende factoren.

Model 1	B	Beta	p
(Constant)	-1,156		0,321
Rationeel Totaal	0,063	0,054	0,712
Bereidheid Totaal	0,443	0,437	0,028
Maatschappelijke Vaardigheden Totaal	0,141	0,144	0,577
Media Digitaal	0,113	0,166	0,318
Media Landelijk	-0,002	-0,003	0,988
Media Lokaal	-0,031	-0,042	0,790
Werving Totaal	-0,176	-0,235	0,271
Sociale Netwerken	0,278	0,360	0,017
Inkomen	0,080	0,032	0,836
Opleiding	-0,211	-0,082	0,614
Leeftijd	0,091	0,134	0,464

Tabel 16: Regressieanalyse I CU (n = 49). $R = 0,690$; $R^2 = 0,476$; adjusted $R^2 = 0,311$; $F(11.35) = 2,890$; $p = 0,008 < 0,05$; betrouwbaarheidsinterval bij 95% = 0,714.

Model 1	B	Beta	p
(Constant)	-4,638		0,101
Rationeel Totaal	0,421	0,428	0,136
Bereidheid Totaal	0,577	0,455	0,119
Maatschappelijke Vaardigheden Totaal	0,489	0,525	0,120
Media Digitaal	0,122	0,236	0,434
Media Landelijk	-0,097	-0,095	0,733
Media Lokaal	-0,042	-0,064	0,838
Werving Totaal	0,098	0,159	0,598
Sociale Netwerken	0,093	0,159	0,620
Inkomen	1,122	0,533	0,093
Opleiding	-1,101	-0,515	0,169
Leeftijd	0,177	0,289	0,254

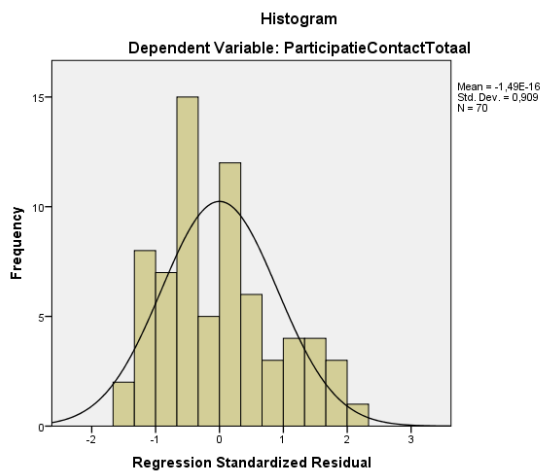
Tabel 17: Regressieanalyse I SGP (n = 25). $R = 0,793$; $R^2 = 0,629$; adjusted $R^2 = 0,258$; $F(11.11) = 1,694$; $p = 0,198 > 0,05$; betrouwbaarheidsinterval bij 95% = 0,874.

4.2.3 Vooronderstellingen regressieanalyse

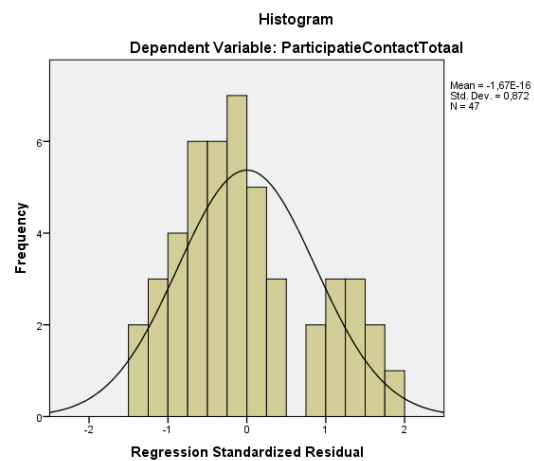
Het is essentieel om na te gaan of er aan de vooronderstellingen van de regressieanalyse is voldaan. Volgens de Vocht (2013) dient er aan een vijftal vooronderstellingen te worden voldaan.

4.2.3.1 Normale verdeling residuen

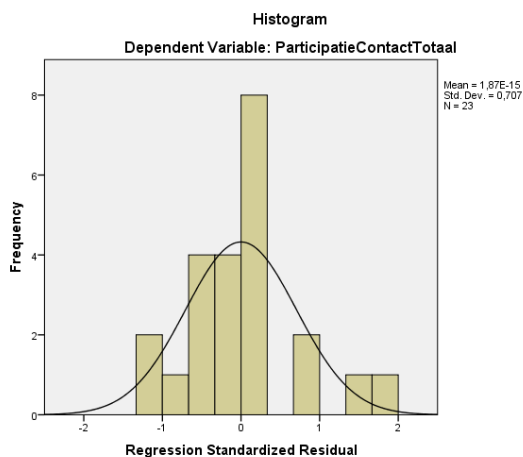
Uit onderstaande grafieken blijkt dat voor de regressieanalyse (inclusief de wijzigingen in de dataset bij de eerste regressieanalyse) geldt dat de gestandaardiseerde residuen als normaal verdeeld kunnen worden beschouwd, aangezien bij elke grafiek de normale curve te zien valt.

Grafiek 1: Histogram regressieanalyse I

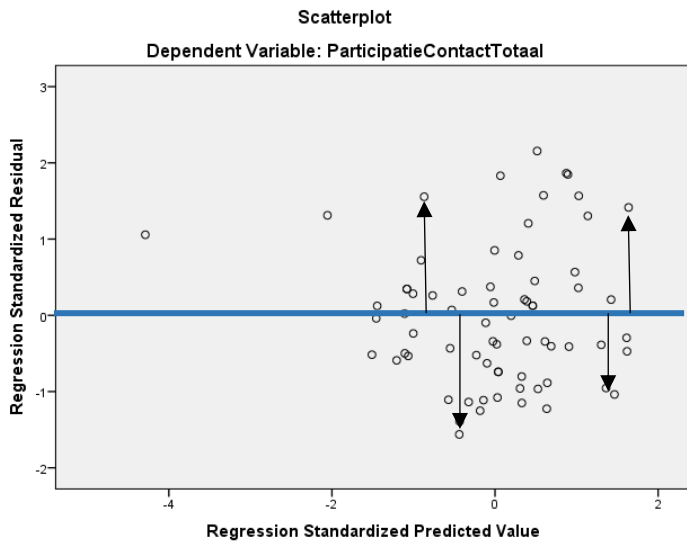
Grafiek 2: Histogram regressieanalyse I CU

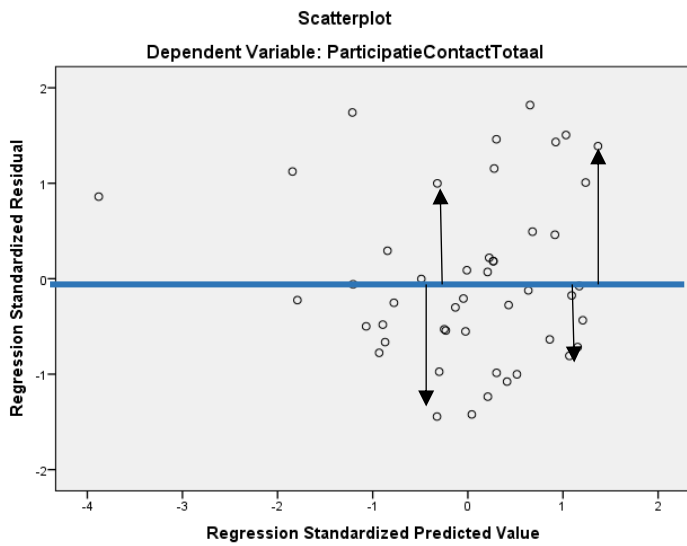
Grafiek 3: Histogram regressieanalyse I SGP

4.2.3.2 Regressiemodel homoscedastisch

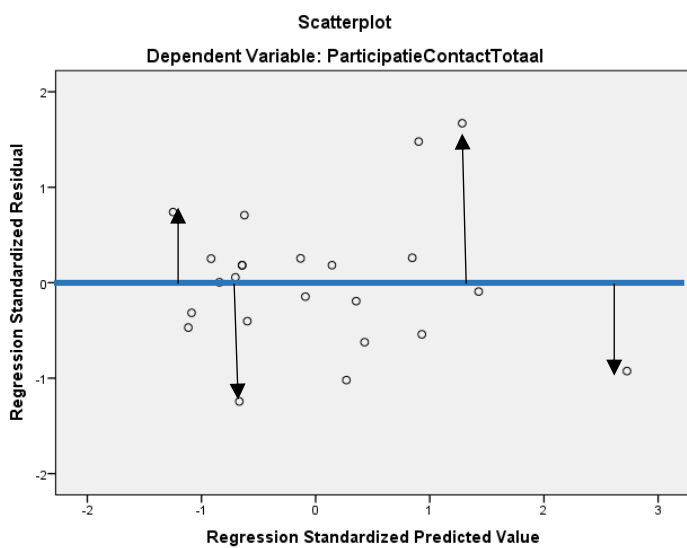
Het regressiemodel is homoscedastisch als blijkt dat de punten evenwichtig rond de horizontale nullijn liggen bij een spreidingsdiagram met de gestandaardiseerde residuen op de y-as en de gestandaardiseerde voorstelde waarden op de x-as. Uit onderstaande grafieken en haar pijlen blijkt dat dit redelijk het geval is, omdat de punten van links naar rechts niet steeds verder van de nullijn liggen.

Grafiek 4: Spreidingsdiagram regressieanalyse I

Grafiek 5: Spreidingsdiagram regressieanalyse I CU

Grafiek 6: Spreidingsdiagram regressieanalyse I SGP

4.2.3.3 Regressiemodel lineair

Uit bovenstaande spreidingsdiagrammen, weergegeven in grafiek vier tot en met zes, kan ook worden opgemaakt of het regressiemodel lineair is. Een regressiemodel is namelijk lineair als op een dergelijke spreidingsdiagram er geen duidelijk patroon als een parabool of andersoortige kromme vertoond wordt. Aangezien dit bij alle drie de grafieken niet het geval is, kan worden gesteld dat het regressiemodel lineair is.

4.2.3.4 Geen multicollineariteit

Er mogen geen onafhankelijke variabelen zijn die (ongeveer) hetzelfde meten. Uit de bovenstaande tabellen 13 en 14 blijkt dat er geen enkele correlatie van $r > 0,9$ voorkomt, wat door de Vocht (2013) als drempelwaarde wordt gezien. Daarnaast blijkt uit onderstaande tabel dat alle VIF-scores tussen de 1 en 10 zijn, wat ook laat zien dat er geen multicollineariteit aanwezig is. Op basis van deze twee methoden kan gesteld worden dat er geen sprake is van multicollineariteit.

Variabelen	Variance Inflation Factor (VIF)
WervingTotaal	1,967
RationeelTotaal	1,196
BereidheidTotaal	1,939
MaatschappelijkeVaardighedenTotaal	3,035
MediaDigitaal	1,622
MediaLandelijk	1,768
MediaLokaal	1,347
SocialeNetwerken	1,276
Inkomen	1,424
Opleiding	1,717
Leeftijd	1,660
PolitiekePartij	1,072

Tabel 18: VIF-scores regressieanalyse

4.2.3.5 Geen autocorrelatie

Als laatste wordt middels de Durbin-Watson toets gekeken naar de autocorrelatie van de variabelen. Bij deze toets ligt de uitkomst altijd tussen de 0 en 4, waarbij aangenomen wordt dat bij een waarde tussen de 1 en 3 er geen sprake is van autocorrelatie. Onderstaand tabel toont aan dat de waarde hier 1,979 betreft, waardoor geconcludeerd kan worden dat ook aan deze vooronderstelling is voldaan.

Model	Durbin-Watson
1	1,979

Tabel 19: Durbin-Watson toets regressieanalyse

4.3 Bevindingen interviews

Na in te zijn gegaan op de bevindingen uit de survey, is het nu tijd om hier de bevindingen uit de tweede methode, de interviews, te presenteren. Deze bevindingen uit de acht interviews zullen per variabele weergegeven worden.

4.3.1 Hulpbronnen

De eerste variabele is de hulpbronnen, waarbij er onderscheid gemaakt kan worden tussen de maatschappelijke vaardigheden, geld en de educatie van personen. Aangaande de maatschappelijke vaardigheden kan gezegd worden dat uit de interviews zeker blijkt dat het bezitten van deze maatschappelijke vaardigheden zich positief verhoudt tot politieke participatie, aangezien het hebben van (politieke) ervaring of vaardigheden zoals lobbyen meermaals terugkomen bij de respondenten. Zo geeft een gemeenteraadslid van D66 het volgende aan in dit verband: *‘En het helpt ook wel als er bijvoorbeeld mensen in zitten die al een beetje ervaring hebben als ze richting de stad gaan lobbyen’* (respondent 4). Ook geeft de technisch voorzitter van gebiedscommissie Rozenburg aan dat volgens hem de gelote wijkcomités en wijkraden niet werken, aangezien daar vaak personen in zitten die geen enkele politieke ervaring of kunde bezitten (respondent 6). Kennis over lokale politiek wordt dus als positief ervaren wil men succesvol participeren. Aspecten van maatschappelijke vaardigheden zoals communicatie en taalvaardigheden kwamen niet terug tijdens de interviews, waardoor geconcludeerd kan worden dat volgens de respondenten deze factoren geen grote invloed hebben op politieke participatie.

Wat betreft de invloed van geld worden er uitzonderingen geschetst, waarbij wijken met veelal lage inkomens toch succesvol participeren in de lokale politiek, maar het is duidelijk dat in de meeste gevallen de hogere inkomens vaker politiek actief zijn. Dat blijkt ook uit onderstaand citaat, gegeven door het gemeenteraadslid van D66, waarbij zij niet voor haar eigen partij spreekt, maar gebiedscommissie-breed: *‘En wat je ook ziet is bijvoorbeeld bij Hillegersberg-Schiebroek, waar je het rijke Hillegersberg en het minder rijke Schiebroek hebt, dat verreweg de meeste leden dan uit Hillegersberg komen, uit dat gedeelte. Dat zie je in Kralingen-Crooswijk eigenlijk ook. Dat dan Kralingen wel echt oververtegenwoordigd is’* (respondent 4). Uiteraard spelen factoren als opleiding daarin ook een rol, waar in de volgende paragraaf nader bij wordt stilgestaan. Toch blijft overeind staan dat volgens deze respondent ook inkomen deze participatie deels verklaart.

Ook opleiding verhoudt zich volgens de interviews positief tot politieke participatie, aangezien personen met een hoger opleidingsniveau makkelijker en vaker politiek actief zijn. Het citaat van het gemeenteraadslid van D66 versterkt dit beeld: *‘Er zijn echt laagopgeleide mensen die ook gewoon meedoen, maar ze zijn ondervertegenwoordigd. Dus ik zou niet zeggen: ze zijn er niet, (...) maar het is wel jammer dat je toch ziet dat het vooral mensen met een hoge opleiding zijn die dat veel makkelijker weten te vinden allemaal’* (respondent 4).

4.3.2 Leeftijd

Uit de interviews is te weinig naar voren gekomen over de variabele leeftijd om het mee te kunnen nemen voor dit onderzoek.

4.3.3 Bereidheid om te participeren

Aangaande zowel interesse in politiek als het van invloed willen zijn op politiek moet gezegd worden dat de respondenten hier met geen woord over gerept hebben, terwijl er wel aandacht is besteed aan de bereidwilligheid om te participeren. Hieruit kan geconcludeerd worden dat deze twee aspecten volgens de respondenten vergeleken met andere factoren niet zo van belang zijn in het verklaren van politieke participatie.

De mate van verwantschap met een politieke partij kwam daarnaast wel terug in de interviews. Dit blijkt onder andere uit het feit dat een wijkambassadeur dolgraag politiek actief wilde worden bij de ChristenUnie Rotterdam en zich daarbij gedreven voelde door zijn kandidaatstelling op de landelijke verkiezingslijst van de ChristenUnie (respondent 8). Ook het gemeenteraadslid van D66 betoogt dat *'het helpt (...) als er bijvoorbeeld mensen in zitten die al een beetje ervaring hebben. Bijvoorbeeld in een politieke partij, of al eerder in een gebiedscommissie of deelraad hebben gezeten. Die weten vaak de wegen wel'* (respondent 4). Verwantschap met een politieke partij zorgt er enerzijds dus voor dat men vaak al ervaring heeft met de politiek als men besluit lokaal (weer) actief te worden, terwijl anderzijds blijkt dat verwantschap met een politieke partij ook nog een ander voordeel kent. Zo geeft de technisch voorzitter van gebiedscommissie Rozenburg aan dat het aanspreken van de interne partijlijntjes vaak handig en soms zelfs noodzakelijk is om successen te bereiken (respondent 6). Ditzelfde beeld is ook bij het gemeenteraadslid van D66 terug te zien, aangezien zij het volgende stelt: *'We hebben bijvoorbeeld (...) een appgroep met alle wijkraadsleden en gebiedscommissieleden erin van ons en we hebben bijeenkomsten ook eens per kwartaal met ze. (...) Dus in die zin is het toch wel een lijntje tussen de gebiedscommissies en de gemeenteraad. (...) Wat we wel proberen (...) is dat we even met dat gebiedscommissielid spreken. Of bellen. (...) Dus je gebruikt ze als informatiebron'* (respondent 4). Hieruit blijkt duidelijk dat het voordelen heeft om verwant te zijn met een politieke partij, aangezien de fractie van die partij in de gemeenteraad die belangen behartigt en er in ieder geval goed contact mogelijk is.

4.3.4 Rationele keuze

Dat politieke participatie mede tot stand komt middels het besef van burgers dat participatie nu eenmaal hun burgerplicht is, is niet teruggekomen in de interviews met de respondenten. Hierdoor kan er op basis van de interviews geen conclusie getrokken worden over de invloed van het besef van burgerplicht op politieke participatie.

Het aspect van de hoogte van de opofferingen is daarentegen wel aan bod gekomen, omdat een wijkambassadeur onder andere het volgende als reden aandraagt om politiek te gaan participeren: *'Ja, ik dacht van, ik hoef niet per sé iets extra's ervoor te doen, dus het is alleen wat ik hoor doorspelen, gewoon per mail doorgeven'* (respondent 7). Ook blijkt dat veel burgers het hun tijd en moeite niet waard vinden om contact op te nemen met politici, waaruit blijkt dat zij een rationele keuze maken op basis van de hoogte van de opofferingen om uiteindelijk toch geen contact te leggen met politici (respondent 7).

Uit de interviews blijkt verder dat burgers ook wel degelijk rekening houden met hun eventuele voordelen om politiek actief te worden. Als deze verwachte voordelen laag zijn, zijn burgers eerder geneigd de rationele keuze te maken om dan niet politiek te participeren. Dit beeld wordt onderstreept door het volgende citaat van een wijkambassadeur: *'Want daar kijkt men dan ook naar, of het wel nut heeft. Als je fiets gestolen wordt en denkt van: ze hebben m'n fiets en die krijg ik toch niet meer terug. Sommige mensen krijgen een soort gelatenheid over zich, van: het zal er wel niet echt te doen'* (respondent 7).

4.3.5 Werving

Er kan op basis van de gehouden interviews gesteld worden dat werving door onbekenden zeker in positieve relatie staat met politieke participatie. Zo geeft een wijkambassadeur aan dat ze door een onbekende op onpersoonlijke wijze is benaderd: *'Ze hadden aan de leden gestuurd dat ze met gebiedsambassadeurs wilden gaan werken. En aangezien ik hier in onze wijk het meest betrokken lid ben, dacht ik van dan moet ik dat maar gaan doen'* (respondent 5). Ook een andere geïnterviewde wijkambassadeur geeft aan dat zij door een voor haar onbekend persoon is gevraagd om politiek actief te worden: *'En toen had iemand me gevraagd, ik weet even niet meer wie. Maar ik was dus gevraagd'* (respondent 7). De derde en tevens laatste geïnterviewde wijkambassadeur beschrijft overigens helemaal niet geworven te zijn door iemand, maar heeft zichzelf uit eigen overwegingen aangemeld. Hij geeft daarbij aan dat hij merkte hierin een uitzondering te zijn, aangezien het bestuur van ChristenUnie Rotterdam niet zo goed raad wist met zijn aanmelding (respondent 8). Hieruit blijkt dat vrijwel niemand zich zelf aanmeldt en dus geworven dient te worden om politiek te gaan participeren.

Voor werving door bekenden zijn geen bevindingen aangetroffen in de interviews. Dit kan betekenen dat het geen meerwaarde heeft ten opzichte van werving door onbekenden, of dat de reikwijdte van de interviews niet ruim genoeg was om ook dit aspect te kunnen meten. Ook is het een onmogelijkheid om het effect te meten op de politieke participatie van de drie geïnterviewde wijkambassadeurs als zij door een bekende zouden zijn geworven.

4.3.6 Media

Zowel het aspect van lokale media als ook het aspect van landelijke media is niet teruggekomen tijdens de interviews. Hieruit kan worden opgemaakt dat het volgens de respondenten geen grote rol speelt in het proces van politieke participatie, aangezien de respondenten deze aspecten niet hebben genoemd bij aspecten die (voor hen) meespelen bij het al dan niet politiek willen participeren.

In contrast met deze beide aspecten staat het aspect van digitale media, wat wel aan bod is gekomen bij de respondenten. Zo wordt er geconstateerd dat deze vorm van media erg belangrijk is in de beeldvorming bij de achterban over de huidige stand van zaken binnen de politiek. Het is daarbij één van de belangrijkste informatiekanaalen richting de achterban geworden, waardoor het een belangrijke plaats kan worden toegekend in het proces richting politieke participatie. Verder merkt een wijkambassadeur op dat er op dit terrein voor de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam nog een wereld te winnen valt, zoals duidelijk blijkt uit dit citaat: *'Ik denk dat Rotterdam echt kan winnen aan zichtbaarheid. Zichtbaarheid sowieso op sociale media. Daar zie je af en toe wat verschijnen, maar als je het mij heel eerlijk vraagt, dan is het dat ik wat andere lokale ChristenUnie afdelingen in de grote steden betreft wel een beeld had. Utrecht omdat ik er woonde, Amsterdam omdat iemand als Don Ceder goed bezig is en Den Haag liet ook van zich horen. Maar van Rotterdam wist ik helemaal niks als buitenstaander'* (respondent 8). Ook geeft hij aan dat –met Twitter als uitzondering– sociale media als Facebook en Instagram niet goed bijgehouden worden en er vooral verouderde berichten op te vinden waren. Hierdoor mist de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam een essentiële slag om hun achterban te bewegen om te gaan participeren in de politiek.

4.3.7 Sociaal kapitaal

De coördinator en ontwikkelaar van het wijkambassadeurschap geeft aan dat hij een negatief verband ziet tussen het verkeren in meerdere sociale netwerken en politieke participatie. Dit betoogt hij onder andere in dit citaat: *‘Veel mensen zijn lid van de kerk en van de politieke partij. Je hebt ook nog een gezin vaak, ja dan is een doordeweekse avond opofferen gewoon behoorlijk wat’* (respondent 2). De overige interviews geven duidelijk een ander beeld, aangezien hieruit naar voren komt dat het verkeren in meerdere sociale netwerken juist eerder en makkelijker leidt tot politieke participatie. Een wijkambassadeur verwoordt het als volgt: *‘En omdat ik gewoon in de buurt actief was, kon ik me goed voorstellen dat het handig was als ik wat ik hoor in de buurt door zou geven. (...) Ik was al in de buurt actief, bij bepaalde verenigingen en gewoon op straat. (...) Ik doe bij ons in de straat vaak een burendag regelen, (...) en ik zit bij het Oranjefonds bijvoorbeeld’* (respondent 7). Ook de technisch voorzitter van gebiedscommissie Rozenburg is dezelfde mening toegedaan: *‘Over het algemeen bij wat voor participatie dan ook, of dat digitaal is of middels bewonersavonden, (...) zie je steeds dezelfde mensen. Maar die mensen die hebben ook hun eigen netwerk en hun eigen achterban en ook hun eigen club. Dan komt de voorzitter van de ouderenvereniging bijvoorbeeld, die kan rustig namens een club spreken, die spreekt namelijk ook heel veel mensen’* (respondent 6). Het gemeenteraadslid van D66 geeft daarnaast aan in sommige wijken te merken dat gebieden met weinig sociale cohesie en activiteiten vaak ook de gebiedscommissies zijn die minder goed lopen, terwijl een wijkambassadeur opmerkt dat bij zijn vorige woonplaats de actieve christenen in de stad juist betrokken waren bij het werk van ChristenUnie (respondent 4,8). Deze wijkambassadeur vertelt: *‘Wat ik wel weet van Utrecht, is dat zij echt inzetten op de community die er omheen zit. (...) Dus af en toe gewoon een borrel of activiteit, een lezing of dingen om gewoon betrokken mensen bij de club te betrekken’* (respondent 8). Hieruit blijkt dat deze ChristenUnie afdeling juist inzet op contact met al betrokken christenen in de stad, terwijl hij aangeeft deze community en de inzet om deze community in Rotterdam te verstevigen veel minder terugziet in Rotterdam.

4.3.8 Politieke participatie

De categorie binnen politieke participatie van contact participatie is ruimschoots terug te vinden in de interviews met de respondenten. Hierbij is er zowel sprake van formele contact participatie en informele contact participatie. De formele contact participatie komt bij zowel de wijkambassadeurs als de gebiedscommissie naar voren, als blijkt dat de wijkambassadeurs soms bellen of mailen naar de fractie en het gemeenteraadslid van D66 als voorbeeld aandraagt dat een wijk de gemeenteraad heeft benaderd om aanwezig te zijn bij een bewonersbijeenkomst (respondent 2, 4). Wel moet gesteld worden dat vooral de gebiedscommissies gebruik maken van deze vorm van contact participatie, aangezien het grootste deel van hun werk bestaat uit het adviesstukken schrijven, die vervolgens naar de gemeenteraad of de ambtenarij gestuurd worden. Daar zij hier lang niet altijd reactie op krijgen van het college, geeft aan dat deze vorm van contact participatie zeker niet informeel te noemen is en daarmee onder formele contact participatie valt (respondent 4,6). De technisch voorzitter van gebiedscommissie Rozenburg geeft daarbij aan dat het contact door de jaren heen steeds meer is verschoven van informeel naar formeel: *‘Je ziet gewoon dat alles wat je vroeger op kantoor, dat herken je zelf ook, even snel besprak en je loopt even daar naar*

binnen, dat is niet meer' (respondent 6), waarbij wel dient te worden opgemerkt dat hij de informele contacten met wethouders soms wel handhaaft, maar hij geeft zelf aan dat hij wat de gebiedscommissies betreft daarin echt een uitzondering is.

Zoals hierboven geschetst, vindt er dus wel formele contact participatie plaats tussen de wijkambassadeurs en de fractie, maar is het niet de meest gebruikte vorm van contact participatie. Deze meest gebruikte vorm is weggelegd voor de informele contact participatie, als geconcludeerd kan worden uit de interviews dat verreweg de meeste participatie zich binnen deze vorm bevindt. Zo zegt een wijkambassadeur het volgende over haar contact met de fractie: *'We spreken elkaar natuurlijk ook, ik probeer de ledenvergaderingen bij te wonen en dan zijn ze er ook. Dan maak je ook wel even een praatje met ze. (...) Ik kan zo mailen en zo bellen Ik kan ook appen naar ze en zij andersom dus ook'* (respondent 5). Daarnaast wordt aangegeven dat het meeste contact tussen de fractie en de wijkambassadeurs via WhatsApp plaatsvindt (respondent 2,3,5). Wat betreft de wijkambassadeurs kan dus gesteld worden dat contact participatie veelal via de informele wegen vorm krijgt.

Aangezien de focus bij de gehouden interviews nadrukkelijk lag op de relatie tussen contact participatie en overige factoren, is er geen data beschikbaar gekomen aangaande de individualistische participatie en aspecten van collectieve participatie als het tekenen van petitie's en het bijwonen van demonstraties. De laatste verschijningsvorm van collectieve participatie, het bezoeken van bewonersavonden of inspraakbijeenkomsten, is daarentegen wel teruggekomen bij enkele respondenten. Hieruit kan opgemaakt worden dat het organiseren van dergelijke avonden –naast het adviseren van het college- één van de primaire taken van de gebiedscommissies is. De technisch voorzitter van gebiedscommissie Rozenburg stelt het als volgt: *'We gingen over bewonersinitiatieven en we konden advies inleveren en eigenlijk was dat het'* (respondent 6). Het komende citaat van het gemeenteraadslid van D66 versterkt dit: *'Maar je hebt ook gebiedscommissies en wijkraden die zich vooral bezighouden met bewonersinitiatieven en die zelf ook die adviezen opstellen'* (respondent 4).

4.3.9 Platform voor gezamenlijke kennisconstructie

Er zal hier onderscheid gemaakt worden tussen de gebiedscommissies en de wijkambassadeurs. Allereerst wordt gekeken in welke mate dit platform voor gezamenlijke kennisconstructie terug te vinden is bij de gebiedscommissies, waarna in de tweede plaats onderzocht wordt in hoeverre de zaken die over de wijkambassadeurs naar voren kwamen tijdens de interviews terug te leiden zijn naar dit platform voor gezamenlijke kennisconstructie.

4.3.9.1 Gebiedscommissie

De eerste fase van deze gezamenlijke kennisconstructie, de socialisatie fase, is terug te zien als gekeken wordt naar het functioneren van de gebiedscommissies. Zo omschrijft de technisch voorzitter van gebiedscommissie Rozenburg zijn samenwerking met het Rotterdamse college met de woorden *'lobbyen, lobbyen, lobbyen'* (respondent 6). Hieruit blijkt dat er sprake is van informele ontmoetingen en gezamenlijke ervaringen, aangezien er op dergelijke wijze vorm wordt gegeven aan de basis van lobbyen, te weten het leren kennen van de ander en middels informele gesprekken de gunfactor van de ander proberen te winnen. Daarnaast geeft deze respondent aan dat de wethouder intensief heeft getracht de band met

de burgers uit gebiedscommissie Rozenburg te versterken door meerdere bewonersavonden te bezoeken en daar middels informele gesprekken deze band verder vorm te geven (respondent 6).

Naast deze eerste fase komt ook de tweede fase, de externalisering fase, terug bij de interviews met betrekking tot de gebiedscommissies. Zo duidt een burgerraadslid van de ChristenUnie-SGP Rotterdam het als volgt: *'De gebiedscommissies mogen over heel veel dingen meepraten, en dat is de manier waarop ze hun invloed moeten hebben'* (respondent 1). Daarnaast geeft ook de technisch voorzitter van gebiedscommissie Rozenburg aan dat hij regelmatig in dialoog treedt met de wethouder: *'Dus als we echt een probleem hebben of er zijn echt dingen niet goed, (...) dan ga je dus met de wethouder in conclaaf en dan zie je dat je wel een eind goed al goed situatie krijgt'* (respondent 6). Daarnaast moet opgemerkt worden dat de wethouder daarnaast ook op de door de gebiedscommissie geïnitieerde bewonersavonden in dialoog gaat met de burgers: *'Alle vier de avonden, van begin tot eind, heeft hij met burgers gesproken, om de tekentafel gezeten'* (respondent 6). Hieruit blijkt duidelijk dat de wethouder investeert in de dialoog met zowel de gebiedscommissie als met burgers op door de gebiedscommissie geïnitieerde avonden en zo tracht woorden te geven aan de problematiek, terwijl ter onderstreping gezegd wordt dat het gemeenteraadslid van D66 dit beeld ondersteunt door nauw in contact te staan met gebiedscommissieleden: *'Wat we wel proberen (...) is dat we even met dat gebiedscommissielid spreken. (...) Dus je gebruikt ze als informatie bron, als oren en ogen in de wijk'* (respondent 4).

Van de combinatie fase, de derde fase, en de internalisering fase, de laatste fase, moet geconcludeerd worden dat zij beiden niet terug zijn gekomen in de interviews met de respondenten in relatie tot de gebiedscommissies. Nergens wordt namelijk gerept over verdere communicatie, nadat de dialoog heeft plaatsgevonden. Ook is er nergens sprake van het duiden en categoriseren van de gesprekken die wel zijn geweest, maar kan opgemerkt worden dat de gemeenteraad en het college over het algemeen juist vrij terughoudend zijn in het contact met de gebiedscommissies (respondent 4,6). De voorzitter van het bestuur van de ChristenUnie Rotterdam zegt er het volgende over: *'Ik weet ook dat binnen de verschillende gebiedscommissies veel onvrede is, van hoe het college met hun adviezen omgaat, dus omdat het te vaak zo is dat er wel een advies richting de Coolsingel gaat, (...) maar dat de Coolsingel daar te weinig mee doet'* (respondent 3). Daarnaast kan op basis van de interviews onmogelijk gezegd worden dat er binnen de context van de gebiedscommissies kennis wordt gepercipieerd en doorgegeven aan anderen, terwijl de nieuwe gezichtspunten op de bestaande kennis ook ontbreken.

Aangaande het functioneren van de gebiedscommissies mag vervolgens niet onvermeld blijven dat meerdere respondenten aangeven dat de bevoegdheden ervan drastisch minder zijn in vergelijking met het vorige systeem van deelgemeenten. Een burgerraadslid van de ChristenUnie-SGP Rotterdam geeft daar het volgende over aan: *'En toen kwamen die gebiedscommissies en dat betekende ook wel het einde van veel verantwoordelijkheden'* (respondent 1). Ook de coördinator en ontwikkelaar van het wijkambassadeurschap gaat hier op in: *'Ik heb zelf begrepen dat daar de echte slagkracht en daadkracht van de gebiedscommissie ook beperkt is. (...) Het mandaat valt vooral erg tegen, en dat de echte*

invloed van de gebiedscommissie tegenvalt' (respondent 2). De voorzitter van het bestuur van de ChristenUnie Rotterdam denkt zelfs dat *'er minder dan 10 procent over is gebleven'* van de bevoegdheden van de gebiedscommissies (respondent 3). De technisch voorzitter van gebiedscommissie Rozenburg vat het als volgt samen: *'In dat deelgemeentebestel kon je dus nog voor de burger hele wezenlijke zaken regelen, en over zichtbare dingen als het gaat om buitenruimte, openbaar groen, daar had je zelf de middelen toe en zelf ook nog bevoegdheden toe. (...) Toen kwam het gebiedscommissiestelsel (...) en gingen we over bewonersinitiatieven en konden we advies inleveren en eigenlijk was dat het'* (respondent 6).

Wat daarnaast ook noemenswaardig is, is de aandacht die meerdere respondenten geven aan het politiek gekleurde tintje van de gebiedscommissies. De voorzitter van het bestuur van de ChristenUnie Rotterdam beschrijft in dat kader twee zaken: *'Het ene is dat je onderling politiek gaat bedrijven, over niks. Want je besluit helemaal nergens over. (...) Dan krijg je echt een type dorpspolitiek over de vierkante stoeptegels. (...) Het tweede wat daar gebeurt als je het zo politiek maakt, is dat de politieke partijen op dat gebiedscommissieniveau druk zijn met zichzelf, in plaats van dat ze druk zijn met het vertegenwoordigen van dat geluid richting het centrale stadsbestuur'* (respondent 3). Ook het gemeenteraadslid van D66 stuit op deze politieke onderlaag van de gebiedscommissie, aangezien zij aangeeft dat gebiedscommissieleden van andere partijen nauwelijks met haar in contact willen treden (respondent 4). De technisch voorzitter van gebiedscommissie Rozenburg kan dit alleen maar beamen: *'De gemeenteraad (...) heeft geen idee welke adviezen de deur uitgaan (...). We moeten zelf onze partijlijntjes opzoeken'* (respondent 6).

Tenslotte deelt de voorzitter van de ChristenUnie Rotterdam een interessante afweging met betrekking tot de gebiedscommissies: *'Je moet ook in die veertien gebiedscommissies veertien verkiezingen gaan organiseren, daar ook mensen voor op de lijst gaan zetten, daar een programma voor maken. Ja, die capaciteit hebben we gewoon niet. (...) Het is ook een pragmatische afweging, dat we het ook gewoon überhaupt niet kunnen waarmaken'* (respondent 3). Het nadeel van de gebiedscommissiestructuur voor de ChristenUnie is dus dat zij te weinig capaciteit hebben om hieraan uitgebreid deel te nemen.

4.3.9.2 Wijkambassadeurschap

De socialisatie fase, de eerste fase van de gemeenschappelijke kennisconstructie, is ook terug te zien bij het wijkambassadeurschap. Een wijkambassadeur geeft bijvoorbeeld aan dat er ruimte is voor informele ontmoetingen met de ChristenUnie-SGP Rotterdam fractie: *'We spreken elkaar natuurlijk ook, ik probeer de ledenvergaderingen bij te wonen en dan zijn ze er ook. Dan maak je ook wel even een praatje me ze'* (respondent 5). Daarnaast spreekt een burgerraadslid van de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam over informaliteit als belangrijkste bron voor deze relatie: *'Het heeft eigenlijk vooral te maken met informele invloed en informele contacten die we hebben'* (respondent 1).

Aangaande de externalisering fase, de tweede fase, kan ook gezegd worden dat deze aanwezig is bij het contact tussen de wijkambassadeurs en de fractie. Zo verhaalt een wijkambassadeur dat er dialogen plaatsvinden tussen haar en de fractie: *'Ik heb daar toen ook foto's voor gemaakt en naar hen opgestuurd en ook verteld dat wij er ervaring mee hebben. (...) Daarna is er ook wel het één en ander gebeurd'* (respondent 5). Een burgerraadslid van de

ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam ondersteunt middels dit citaat dat de onderlinge contacten leiden tot dialogen en uitwisseling van meningen: *'Soms heel specifiek daar iets voor te leggen, dus dat je ook terugkrijgt wat er leeft, als er bepaalde plannen zijn, maar juist ook dat er mensen zijn die in de omgeving dingen signaleren dat ze die dan ook bij ons terug leggen'* (respondent 1). Hieruit blijkt duidelijk dat stille kennis, zoals het gevoel wat leeft in een wijk, middels gesprekken wordt geconcretiseerd. Dit wordt bevestigd door een wijkambassadeur: *'De samenvatting is dat we elkaar weten te vinden. (...) Als ik (...) een vraag heb, dan weet ik hen te vinden en dan gaan zij ermee aan de slag'* (respondent 5). Anderzijds mag niet onvermeld blijven dat de kwaliteit van deze dialogen soms te wensen over laat, gezien deze antwoorden van wijkambassadeurs tijdens de interviews op vragen of er echt sprake is van een gesprek tussen hen en de fractie met ruimte voor elkaars mening, of dat het meer een vraag-antwoord gericht gesprek is: *'Ik zeg vaak: kijk maar, of jij er wat mee kan doen of iets aan hebt, meer in die zin'* (respondent 7). Hieruit –en ook uit de overige interviews met wijkambassadeurs- blijkt dat het gesprek meer gebaseerd is op vraag-antwoord dan op een interactief gesprek (respondent 5,7).

Ook voor het contact tussen de wijkambassadeurs en de fractie geldt dat de derde en vierde fase, de combinatie fase en internalisering fase, niet aanwezig zijn, afgaand op de gehouden interviews. Essentiële aspecten hiervan, zoals diepgaandere gesprekken, het categoriseren van onderwerpen binnen die gesprekken en de herwaardering en percipiëring van deze gesprekken komen namelijk niet of nauwelijks bovendien bij de interviews. Eén van de oorzaken hiervoor is echter in het doel van het wijkambassadeurschap te vinden. Het belangrijkste doel hiervan is namelijk vanaf het begin geweest om oren en ogen in de wijk te hebben als fractie en zodoende op de hoogte te zijn van de zaken die spelen in de wijk. De voorzitter van het bestuur van de ChristenUnie Rotterdam verwoordt het als volgt: *'Onze fractie heeft zijn eigen voelsprietten in die wijk, en die voelsprietten kunnen uit zichzelf iets aangeven richting de fractie, een signaal afgeven van: hé er speelt iets en dit zijn de dingen die ik opvang. Maar de fractie kan ook zelf bij zo'n iemand om advies gaan vragen'* (respondent 3). Van dit laatste aspect van het wijkambassadeurschap, vragen van de fractie beantwoorden, heeft een burgerraadslid van de ChristenUnie-SGP fractie een voorbeeld: *'Waar we soms vragen kunnen terugleggen, bijvoorbeeld wat we gedaan hebben rond de discussie over het vuurwerkverbod'* (respondent 1). Een wijkambassadeur vat haar taak dan ook als volgt samen: *'Wij zijn een beetje de ogen en oren van de fractie in de wijk, dat is de bedoeling. En om dingen uit te zoeken in de wijk. Om over dingen die spelen in de wijk eens wat informatie te krijgen'* (respondent 5). Hierdoor ligt de focus van de contacten tussen de fractie en de wijkambassadeurs automatisch wat meer op de socialisatie fase en externalisering fase dan op de combinatie fase en internalisering fase.

Wat daarnaast ook meespeelt, is het feit dat het wijkambassadeurschap nog volop in ontwikkeling is. De coördinator en ontwikkelaar van het wijkambassadeurschap geeft zelf aan dat het *'pas echt vast vorm heeft gekregen in laten we zeggen september 2019'* (respondent 2). Het wijkambassadeurschap is dus nog redelijk jong en heeft daarnaast een onwennige beginfase gekend vanwege de corona-maatregelen (respondent 7). De coördinator en ontwikkelaar van het wijkambassadeurschap geeft daarnaast aan dat *'de uitdaging wel blijft om het van waarde te laten blijven en door te ontwikkelen. En dat is wel een punt van*

aandacht' (respondent 2). Hij geeft zelf een eerste suggestie hoe dit wijkambassadeurschap zich vervolgens kan door ontwikkelen: *'Het zou fijn zijn als we een dekking hebben in heel Rotterdam. Die hebben we nu nog niet'* (respondent 2), wat wordt bevestigd door een burgerraadslid van de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam (respondent 1). Het uitbreiden van het aantal wijkambassadeurs is dus een goede stap in het van waarde laten blijven van het wijkambassadeurschap. Een tweede denkrichting voor de door ontwikkeling wordt ook door de coördinator en ontwikkelaar van het wijkambassadeurschap geschetst: *'Nu is er maandelijks contact met de wijkambassadeurs, maar de input is wel wisselend. Het is nog wel even zoeken van hoe willen we dit gebruiken en wat is de beste manier daarvoor'* (respondent 2). Een wijkambassadeur geeft hierover zelf aan dat zij graag vaker benaderd wil worden met vragen vanuit de fractie, om zo van meerwaarde te kunnen zijn (respondent 7).

Afsluitend is het goed om te vermelden dat de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam een scheiding kent tussen het wijkambassadeurschap en het zogeheten expertnetwerk. De voorzitter van het bestuur van de ChristenUnie Rotterdam legt het onderscheid als volgt uit: *'Eén is het expertnetwerk, dat is dus met mensen met een bepaalde expertise die de fractie kunnen helpen, bijvoorbeeld die werken in de haven, of de zorg, of in het onderwijs (...). Daarnaast hebben we dus wijkambassadeurs en die zijn geografisch, en die moeten de fractie helpen om die feeling te krijgen wat er in de verschillende wijken gebeurt'* (respondent 3). De achterban van de ChristenUnie-SGP Rotterdam kan dus op twee wijzen worden ingezet. Allereerst door op basis van hun expertise hun mening over onderwerpen te verkondigen, in de tweede plaats door met de fractie contact te houden over wat er in hun wijk speelt (respondent 1,3).

4.4 Analyse: toetsen hypothesen

Aan het eind gekomen van de bespreking van de resultaten van zowel de kwantitatieve als de kwalitatieve methoden, is het zaak om de gestelde hypothesen in het licht van deze resultaten te toetsen.

4.4.1 Hypothese 1: Hulpbronnen

Afgaand op de regressieanalyse moet gesteld worden dat de variabelen maatschappelijke vaardigheden, geld en educatie allen niet significant zijn bevonden in hun relatie met de afhankelijke variabele politieke participatie. Binnen de populatie bestaat er echter wel variatie. De interviews tonen aan dat bij sommige individuele respondenten deze variabelen inderdaad wel van invloed kunnen zijn. Concluderend moeten op basis van de regressieanalyse de hypothesen 1a, 1b en 1c gefalsificeerd worden.

4.4.2 Hypothese 2: Respondentfactoren

Wat betreft de variabele leeftijd blijkt uit de regressieanalyse dat er een significante relatie is met de afhankelijke variabele politieke participatie, al is uiteindelijk het effect minder groot dan voor overige variabelen. Omdat er uit de interviews niet voldoende data naar voren kwam over deze variabele, kan op basis van de regressieanalyse gesteld worden dat hypothese 2a geverifieerd kan worden.

De regressieanalyse geeft ook voor de variabele bereidheid een significantie relatie aan met de afhankelijke variabele politieke participatie, met ook nog eens een vrij fors effect. Uit de gehouden interviews bleek dat alleen het onderdeel van verwantschap voelen met een partij positief in relatie staat tot politieke contact participatie. Met de kanttekening dat de argumentatie voor de relatie tussen interesse in politiek en van invloed willen zijn op politieke participatie minder sterk is dan verwantschap voelen met een partij op politieke participatie, kan hypothese 2b ook geverifieerd worden.

De variabele rationele keuze hangt op basis van de regressieanalyse niet samen met de afhankelijke variabele politieke participatie. Het aspect van burgerplicht kwam daarnaast ook niet terug tijdens de interviews, terwijl de onderdelen hoogte van opofferingen en mate van voordeel wel weer terugkwamen. Aangezien de data uit de interviews voor beide onderdelen echter gering is, moeten de hypothesen 2c en 2d gefalsifieerd worden.

4.4.3 Hypothese 3: Omgevingsfactoren

Op basis van de regressieanalyse moet gesteld worden dat de onafhankelijke variabele werving niet samenhangt met de afhankelijke variabele politieke participatie. De interviews geven daarentegen aan dat de meeste burgers wel geworven dienen te worden om politiek actief te worden. Kanttekening hierbij is dat het werven door bekenden geen extra effect lijkt te hebben op het werven door onbekenden. Aangezien de respondenten van de interviews nauwelijks argumentatie boden voor het effect van werving op politieke contact participatie, moet op basis van de regressieanalyse hypothese 3a gefalsifieerd worden.

Voor de variabelen lokale media, landelijke media en digitale media geldt dat zij allen geen significante invloed hebben op de afhankelijke variabele politieke participatie. Voor de variabelen lokale media en landelijke media wordt dit beeld door de gehouden interviews versterkt. De interviews geven wel aan dat de variabele digitale media van grote invloed is op politieke participatie. Op basis van de resultaten voor lokale media en landelijke media moeten de hypothesen 3b en 3d dan ook gefalsifieerd worden, terwijl hypothese 3c op basis van de interviews geverifieerd wordt.

4.4.4 Hypothese 4: Sociaal kapitaal

Uit de regressieanalyse bleek dat de variabele sociaal kapitaal positief samenhangt met politieke participatie. Omdat er uit de interviews geen ander beeld naar voren komt met betrekking tot de relatie met politieke participatie dan uit de regressieanalyse blijkt, wordt hypothese 4a geverifieerd. Aangezien daarnaast uit de gehouden interviews ook blijkt dat de variabele sociaal kapitaal positief samenhangt met de hulpbron van maatschappelijke vaardigheden, wordt ook hypothese 4b geverifieerd.

4.4.5 Hypothese 5: Platform voor gezamenlijke kennisconstructie

De interviews laten duidelijk zien dat het de gebiedscommissies een goed proces van socialisatie en externalisering kennen. Het bureauonderzoek geeft aangaande de externalisering echter een ander beeld, aangezien zij stellen dat de dialoog nauwelijks mogelijk is. De combinatie en internalisering fase komt vervolgens bij de gebiedscommissies in zijn geheel niet terug, aangezien diepgaandere gesprekken en het categoriseren en herwaarderen van deze gesprekken niet terug te vinden zijn. Wat betreft het

wijkambassadeurschap moet vermeld worden dat het eveneens een goed proces van socialisatie en externalisering kent, aangezien er ruimschoots ruimte is voor informele ontmoetingen en dialogen. Vervolgens komt ook bij het wijkambassadeurschap de combinatie en internalisering fase niet aan bod, waardoor er te weinig data zich leent voor het aannemen van de zesde hypothese. Hypothese 5 wordt dan ook gefalsifieerd.

4.4.6 Hypothese 6: Politieke participatie

Afgaand op het bureauonderzoek moet gesteld worden dat politieke participatie door middel van deelname aan een gebiedscommissie lang niet altijd leidt tot goede platforms voor gezamenlijke kennisconstructie. De interviews geven voor het wijkambassadeurschap echter een ander beeld, aangezien daaruit blijkt dat politieke participatie wel degelijk leidt tot goede platforms voor gezamenlijke kennisconstructie. Hierdoor moet hypothese 6 met betrekking tot gebiedscommissies verworpen worden, maar wordt hypothese 6 met betrekking tot het wijkambassadeurschap geverifieerd.

Hoofdstuk 5: Conclusie en aanbevelingen

5.1 Inleiding

In dit afsluitende hoofdstuk beantwoord ik in de eerste plaats de hoofdvraag van dit onderzoek. In de tweede plaats wordt er op concluderende wijze aandacht geschonken aan de bevindingen. Dit hoofdstuk eindigt met aanbevelingen.

5.2 Beantwoording hoofdvraag

De in hoofdstuk één geformuleerde hoofdvraag luidt als volgt:

‘Welke factoren zijn van invloed op de politieke participatie van de achterban van een politieke partij en de gezamenlijke kennisconstructie in de context van de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam?’

Uit dit onderzoek is in de eerste plaats gebleken dat hoe meer hulpbronnen zoals geld, educatie en maatschappelijke vaardigheden iemand van de achterban van de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam heeft, hoe meer hij participeert in de politiek.

Vervolgens wordt geconcludeerd dat hoe groter het sociaal kapitaal en hoe groter de hoeveelheid sociale netwerken van iemand van de achterban is, het steeds aannemelijker is dat hij meer participeert in de politiek.

In de derde plaats geldt op basis van dit onderzoek dat oudere mensen meer participeren in de politiek dan jongere mensen.

Een hogere bereidheid om politiek actief te willen worden, en dan met name het onderdeel dat een burger een hogere mate van verwantschap voelt met een bepaalde politieke partij, zorgt in de vierde plaats ook voor meer participatie in de politiek van iemand van de achterban.

Het creëren van gezamenlijke kennis tussen de achterban en de fractie van de ChristenUnie-SGP Rotterdam komt deels tot stand middels politieke participatie. Aangezien bovenstaande factoren deze politieke participatie beïnvloeden, kan geconcludeerd worden dat bovenstaande factoren dus indirect ook enigszins van invloed zijn op de gemeenschappelijke kennisconstructie. Vervolgens moet worden geconstateerd dat binnen de context van de gebiedscommissies deze politieke participatie lang niet altijd uitloopt op een goed proces van gezamenlijke kennisconstructie, terwijl binnen de context van het wijkambassadeurschap geldt dat deze politieke participatie wel leidt tot een proces van gezamenlijke kennisconstructie. Een belangrijke kanttekening hierbij is wel dat alleen de eerste twee fases van deze gezamenlijke kennisconstructie, socialisatie en externalisering, goed verlopen (de informele ontmoetingen en dialogen bevorderen namelijk de kennisconstructie) en de overige twee fases, combinatie en internalisering, in zijn geheel niet terug zijn gekomen in de empirie, waardoor geconcludeerd moet worden dat hier nog veel winst te behalen valt.

5.3 Reflectie relevantie bevindingen

Dit onderzoek heeft inzichtelijk gemaakt welke factoren van invloed zijn op de politieke participatie van de achterban van politieke partijen, in de context van de ChristenUnie-SGP

fractie Rotterdam. Vervolgens is ingegaan op het functioneren van zowel het wijkambassadeurschap als de gebiedscommissie, waardoor dit onderzoek een bijdrage levert aan het huidige maatschappelijke en politieke debat aangaande de evaluatie van de gebiedscommissie in Rotterdam. Specifiek voor de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam wordt daarnaast deze discussie uitgebreid door hun initiatief van het wijkambassadeurschap te evalueren. Aangaande het wetenschappelijk kader ligt de meerwaarde van dit onderzoek in het feit dat er een theoretische samenvoeging is geconstrueerd voor de factoren voor politieke participatie, terwijl er ook nadrukkelijk is ingegaan op het functioneren van platforms voor gezamenlijke kennisconstructie. Hierdoor wordt het wetenschappelijk kader verder gediend middels dit onderzoek, aangezien voor deze kennisconstructie is gekeken in hoeverre dit werkelijk in de empirie naar voren kwam. Hier moet bij vermeld worden dat de theorie van Nonaka en Nishiguchi (2001) aangaande deze platforms een beperking kent, aangezien slechts de socialisatie en externalisering fases terugkwamen bij het gebruiken van alle methoden van dit onderzoek. De theorieën over hulpbronnen (Verba et al., 1995; La Due Lake en Huckfeldt, 1998; Cornwall en Coelho, 2006) vinden weerklank middels de empirie van dit onderzoek, terwijl ook Quintelier (2007) en Pattie et al (2003) met hun theorie over de relatie tussen leeftijd en politieke participatie gesteund worden door de empirie. Ook de theorie over het positieve effect van bereidheid en politieke participatie (Alford en Scoble, 1968; Pattie et al., 2003) kan middels de empirie op bevestiging rekenen. Dit geldt ook voor de theorie van McClurg (2003) en Quintelier (2008) over de positieve relatie tussen de hoeveelheid sociale netwerken en politieke participatie. Overige theorieën van Pattie et al (2003) over de invloed van het maken van een rationele keuze op politieke participatie, van Brady et al (1995) over de invloed van werving op politieke participatie en van Scheufele et al (2002) en Leach en Scoones (2007) over de positieve relatie tussen media en politieke participatie werden door de empirie van dit onderzoek ontkracht, aangezien de gestelde relaties niet aangetoond konden worden in dit onderzoek.

Een uiterst relevante bevinding is het verschil wat naar voren kwam tussen de achterban van de Rotterdamse ChristenUnie enerzijds en de Rotterdamse SGP anderzijds. Zonder zich te mengen in de actualiteit van dit vraagstuk, laat dit onderzoek een verschil zien tussen de achterban van de Rotterdamse ChristenUnie en de achterban van de Rotterdamse SGP. De regressieanalyse liet namelijk voor de ChristenUnie achterban zien dat er enkele verklarende variabelen zijn die politieke participatie beïnvloeden. Dit heeft als consequentie dat de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam nu over het algemeen weet welke ChristenUnie leden de grootste kans hebben om politiek actief te worden en daar ook op in kan spelen. Aangaande de SGP achterban liet de regressieanalyse een ander beeld zien: het model met de variabelen paste niet significant beter bij de data dan een model zonder deze variabelen. Dit heeft als consequentie dat de fractie op basis van dit onderzoek niet weet welke variabelen van belang zijn om Rotterdamse SGP-ers politiek actief te krijgen. Hierdoor is het ook onmogelijk voor de fractie om op deze variabelen te sturen en aangezien dit onderzoek veel variabelen heeft meegenomen, is het meer zeer de vraag voor welke variabelen wel gaat gelden dat zij de politieke participatie van de Rotterdamse SGP-ers beïnvloeden. Een belangrijke kanttekening bij deze bevinding is wel dat door de relatief kleine groep respondenten die behoren tot de achterban van de Rotterdamse SGP de generalisatie van deze bevinding bemoeilijkt wordt,

waardoor het verder ook onmogelijk is om verregaande conclusies aan deze bevinding te verbinden.

Als beperking van dit onderzoek wordt aangedragen dat de representativiteit van dit onderzoek niet heel hoog is, aangezien de methoden zich toespitsten op de vrij specifieke achterban van de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam. Doordat zij slechts één van de vijfenveertig zetels in de Rotterdamse gemeenteraad bezetten, is het op basis van dit onderzoek moeilijk om meer generaliserende conclusies te trekken over van belang zijnde factoren voor politieke participatie. Een tweede beperking van dit onderzoek is dat de meeste gehanteerde methoden ingezet zijn tijdens de Corona-crisis in Nederland. Aangaande het bureauonderzoek heeft dit tot weinig verschil geleid, maar er moet opgemerkt worden dat het beeld van de respondenten wat zij tijdens de interviews iets gekleurd geweest kan zijn doordat zij bij het spreken over het wijkambassadeurschap en de gebiedscommissies wellicht de huidige Corona-situatie in hun achterhoofd hadden, terwijl deze situatie niet representatief is voor het functioneren van het wijkambassadeurschap en de gebiedscommissies.

5.4 Aanbevelingen

Nadat er is ingegaan op wetenschappelijke en maatschappelijke aanbevelingen wordt er afsluitend gesproken over de mogelijkheden voor vervolgonderzoek.

5.4.1 Wetenschappelijke aanbevelingen

Als wetenschappelijke aanbeveling geef ik dat de theorie omtrent de platforms voor gezamenlijke kennisconstructie een grondige herwaardering verdient. Na gebruik van alle methoden van dit onderzoek moet namelijk geconstateerd worden dat de laatste twee fases, de combinatie fase en de internalisering fase, hiervan in haar geheel niet naar voren zijn gekomen bij de bevindingen. Aangezien elke data voor deze twee fases dus ontbreekt, is het nuttig om deze theorie middels kwalitatief onderzoek nauwkeurig onder de loep te nemen en te kijken of het enige bijshaving kan gebruiken.

Als tweede wetenschappelijke aanbeveling geldt dat de diverse theorieën over de mogelijk van invloed zijnde factoren op politieke participatie uiteenlopen en blijkens dit onderzoek ook niet altijd stroken met de empirie, aangezien voor ongeveer de helft van de onderzochte factoren geconstateerd moet worden dat zij niet van invloed zijn op politieke participatie in de context van dit onderzoek. Het zou dus nuttig zijn om verder onderzoek te doen in welke empirische contexten deze theorieën al dan niet gelden. Vanwege de grootte van dit onderzoek is het aan te bevelen om zowel kwalitatief als kwantitatief onderzoek hiernaar te doen, waarbij interviews, case studies en surveys helpend kunnen zijn.

5.4.2 Maatschappelijke aanbevelingen

Als eerste maatschappelijke aanbeveling draag ik aan dat de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam er verstandig aan doet om door te gaan met hun zelf ontwikkelde idee van het wijkambassadeurschap, aangezien op basis van de bevindingen verondersteld kan worden dat er veel potentie hierin schuilt. Zeker als het afgezet wordt tegen het functioneren van de gebiedscommissies, kan gezegd worden dat voor de specifieke context van de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam geldt dat het wijkambassadeurschap meer leden uit de achterban in beweging kan brengen en het de fractie zelf ook veel minder werk kost om contact met de

achterban te onderhouden. Een eerste kanttekening hierbij is wel dat het wijkambassadeurschap duidelijk nog in de kinderschoenen staat en kwantitatieve uitbreiding nodig heeft om tot een volwaardig initiatief uit te monden. Een bredere dekking in de stad zorgt namelijk niet alleen voor meer informatie, maar leidt er ook toe dat de signalen die opgevangen worden representatiever zijn voor de achterban en er daarmee ook serieuzer mee kan worden omgegaan, terwijl ook het vaker raadplegen van de al bestaande wijkambassadeurs dit effect teweegbrengt. Een tweede kanttekening is dat ook de kwalitatieve kant van het wijkambassadeurschap aandacht behoeft, aangezien de bevindingen laten zien dat de wijkambassadeurs enerzijds openstaan voor meer inhoudelijke vraagstukken en uit de theorie anderzijds blijkt dat er winst te behalen valt als de fractie haar achterban ook inzet om middels dialoogvoering te komen tot gezamenlijke kennisconstructie.

De tweede maatschappelijke aanbeveling van mij is om als ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam de scheiding tussen het wijkambassadeurschap en het expertnetwerk intact te laten. Alhoewel het twee initiatieven zijn met als overeenkomst om de achterban in te zetten voor de lokale politiek, zijn de nadelen om het samen te voegen te groot. Bij de gebiedscommissies kwam namelijk uit de bevindingen naar voren dat zij zowel inhoudelijk hun mening klaar moeten hebben als ook het contact met de wijk dienen te onderhouden en de gevoelens uit de wijk door dienen te spelen. Het doel van dit eerste aspect is redelijk vergelijkbaar met het expertnetwerk, terwijl het tweede aspect redelijke overeenkomsten vertoont met het wijkambassadeurschap. Het is echter gebleken dat de combinatie van deze twee aspecten voor veel gebiedscommissies te veel is en zij het niet allemaal kunnen bijbenen, waardoor onherroepelijk de kwaliteit van deze aspecten in het geding komt. De ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam doet er dan ook verstandig aan om deze scheiding inzake het wijkambassadeurschap en het expertnetwerk te behouden, ten einde niet in dezelfde valkuil te belanden als de gebiedscommissies.

Als derde aanbeveling geef ik dat binnen de achterban van de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam de jeugd extra aandacht behoeft wil men ervoor bewaard blijven dat zij ver ondervertegenwoordigd raken in de politieke participatie. Aangezien uit de bevindingen blijkt dat de factor leeftijd de politieke participatie positief beïnvloedt, kan gesteld worden dat men meer gaat participeren in de politiek als men ouder is. Hieruit kan worden afgeleid dat jongeren dus minder participeren in de politiek, terwijl deze categorie juist van enorm belang is voor de toekomst van de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam. Het leidt dan ook geen twijfel dat de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam er verstandig aan doet om zich in de toekomst extra te richten op het mobiliseren van de jongeren uit de achterban. De beste wijze hiervoor is het veelvoudig gebruiken van de digitale media, waarover in de laatste aanbeveling uitvoeriger over wordt gesproken.

Mijn vierde aanbeveling is dat de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam het beste in kan zetten op het bij elkaar brengen van al actieve christenen in de stad, aangezien uit de bevindingen blijkt dat burgers die al in veel sociale netwerken actief zijn, meer politiek zullen gaan participeren. Verwacht mag worden dat het creëren van een christelijke community in de stad – zoals in Utrecht dus het geval is – bijdraagt aan de totstandkoming van politieke participatie van een nieuw gedeelte van de achterban van de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam, die te

bereiken zijn door en te herkennen zijn aan hun vele sociale activiteiten bij (christelijke) initiatieven en organisaties. Het organiseren van avonden voor dergelijke betrokken christelijke Rotterdammers zal dan ook naar verwachting positief uitpakken voor de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam.

Als laatste maatschappelijke aanbeveling geef ik dat de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam haar prioriteit dient te gaan leggen bij het intensiveren van hun sociale media activiteiten. Op basis van de bevindingen kan gemeld worden dat het beeld van lokale fracties voornamelijk tot stand komt door deze sociale media, en tegelijkertijd laten de bevindingen zien dat hierin nog een slag te maken valt voor de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam. Zo valt in vergelijking met de ChristenUnie(-SGP) fracties in de overige grote steden op dat de digitale zichtbaarheid van de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam niet hoog ligt. Sommige informatie is namelijk verouderd, accounts worden niet veelvuldig gebruikt en het bereik van de sociale media is niet bijzonder hoog.

5.4.3 Vervolgonderzoek

Hoewel de meerwaarde van dit onderzoek in meerdere facetten tot uiting komt, moet op basis van dit onderzoek en haar uitkomsten geconcludeerd worden dat er ook vervolgonderzoek nodig is. Zo zou vervolgonderzoek in de eerste plaats het functioneren van het wijkambassadeurschap verder kunnen evalueren als enerzijds de Corona-situatie achter de rug is en anderzijds de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam de tijd heeft gehad om aan de slag te zijn geweest met de aanbevelingen om het wijkambassadeurschap verder te ontwikkelen.

In de tweede plaats is vervolgonderzoek nuttig om meer generaliserende uitspraken te kunnen doen over van belang zijnde factoren voor het stimuleren van politieke participatie van burgers. Aangezien dit onderzoek zich specifiek richt op de achterban van de ChristenUnie-SGP fractie Rotterdam, is het onmogelijk de getrokken conclusies op dit punt door te trekken naar overige fracties in Rotterdam of zelfs provinciale of landelijke politieke participatie. Door meer in zijn algemeenheid te onderzoeken welke factoren de politieke participatie van burgers beïnvloeden, kan met een grotere generaliseerbaarheid hier conclusies aan worden verbonden.

Literatuurlijst

- Abers, R. (2001). *Inventing Local Democracy: Grassroots Politics in Brazil*. Boulder CO: Westview Press.
- Alford, R.R., & Scoble, H. M. (1968). *Sources of local political involvement*. American Political Science Review, 62(4), 1192-1206.
- Avritzer, L. (2002). *Democracy and the Public Space in Latin America*. Princeton: Princeton University Press.
- Barnes, S. (1979). *Representation in Italy*. Chicago: Univ. Of Chicago Press.
- Becker, G. (1964). *Human capital*. New York: National Bureau of Economic Research.
- Berner, M. M., Amos, J. M., & Morse, R. S. (2011). *What constitutes effective citizen participation in local government? Views from city stakeholders*. Public Administration Quarterly, 128-163.
- Bochel, J., & Denver, D. (1971), *Canvassing, Turnout and Party Support: an Experiment*. British Journal of Political Science, 1, 257-269.
- Brady, H. E., Verba, S., & Schlozman, K. L. (1995). *Beyond SES: A resource model of political participation*. American political science review, 89(2), 271-294.
- Burns, N., Schlozman, K. L., & Verba, S. (2001). *The private roots of public action. Gender, equality, and political participation*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Buuren, A. van, & Edelenbos, J. (2004). *Why is joint knowledge production such a problem?*. Science and public policy, 31(4), 289-299.
- Buuren, A. van, et al. (2019). *1^e Tussenrapportage lerende evaluatie Bestuursmodel Rotterdam 2018-2022*. GovernEUR (onderdeel Erasmus Universiteit Rotterdam). Geraadpleegd via: [www.rotterdam.raadsinformatie.nl/document/8069062/1/s19bb021659_1_38973_tds].
- Buuren, A. van, et al. (2019). *2^e Tussenrapportage lerende evaluatie Bestuursmodel Rotterdam 2018-2022*. GovernEUR (onderdeel Erasmus Universiteit Rotterdam). Geraadpleegd via: [www.rotterdam.raadsinformatie.nl/document/8467409/1/s20bb001871_1_32924_tds].
- Chandoke. N. (2003). *The conceits of Civil Society*. Delhi: Oxford University Press.
- Coleman, J. (1988). *Social capital in the creation of human capital*. American Journal of Sociology, 94(Suppl.), 95-120.
- Cornwall, A. (2002). *Making spaces, changing places: situating participation in development*, IDS Working Paper No. 173, Institute of Development Studies, University of Sussex, Falmer.
- Cornwall, A., & Coelho, V. S. (Eds.). (2007). *Spaces for change?: the politics of citizen participation in new democratic arenas* (Vol. 4). Zed Books.

- Dalton, R. J. (1985). *Political parties and political representation: Party supporters and party elites in nine nations*. *Comparative political studies*, 18(3), 267-299.
- Denver, D., & Hands, G. (1997). *Modern Constituency Electioneering: Local Campaigning in the 1992 General Election*. London: Frank Cass.
- Downs, A. (1957). *An economic theory of democracy*. New York: Harper.
- Edelenbos, J., Van Buuren, A., & van Schie, N. (2011). *Co-producing knowledge: joint knowledge production between experts, bureaucrats and stakeholders in Dutch water management projects*. *Environmental science & policy*, 14(6), 675-684.
- Ekman, J., & Amna, E. (2012). *Political participation and civic engagement: Towards a new typology*. *Human affairs*, 22(3), 283-300.
- Ellison, N. (1997). *Towards a new social politics: citizenship and reflexivity in late modernity*. *Sociology*, 31(4), 697-717.
- Entwistle, D. K. A., Olson, L. (2005). *First grade and educational attainment by age 22: a new story*. *American Journal of Sociology*, 110, 1458-1502.
- Epstein, S. (1996). *Impure science: aids, activism and the politics of knowledge*. Berkeley: University of California Press.
- Eshuis, J., & Stuiver, M. (2005). *Learning in context through conflict and alignment: farmers and scientists in search of sustainable agriculture*. *Agriculture and Human Values*, 22(2), 137-148.
- Eulau, H., & Karps, P. D. (1977). *The puzzle of representation: Specifying components of responsiveness*. *Legislative Studies Quarterly*, 233-254.
- Falk, R. (1993). *The making of global citizenship*. In: J. B. Childs, J. Brecher, J. Cutler (eds). *Global visions: beyond the new world order*. Boston: South End.
- Finkel, S. E. (1987). *The effects of participation on political efficacy and political support: Evidence from a West German panel*. *The Journal of Politics*, 49(2), 441-464.
- Fraser, N. (1992). *Rethinking the public sphere: a contribution to the critique of actually existing democracy*, in: C. Calhoun, ed, *Habermas and the Public Sphere*, Cambridge, MA: MIT Press.
- Frey, B. S. (1971). *Why do high income people participate more in politics?*. *Public Choice*, 11(1), 101-105.
- Frisco, M. L., Muller, C., & Dodson, K. (2004). *Participation in voluntary youth-serving associations and early adult voting behavior*. *SocialScience Quarterly*, 85, 660-676.
- Fung, A. (2003). *Survey article: recipes for public spheres: eight institutional design choices and their consequences*, *Journal of Philosophy*, 11(3), 338-367.

Gaventa, J. (2004). *Towards participatory governance: assessing the transformative possibilities*, in: S. Hickey en G. Mohan, eds, *From Tyranny to Transformation*, London: Zed Books.

Gemeente Rotterdam. (2021). *Gebiedscommissies, wijkraden, wijkcomités*. Geraadpleegd via [www.rotterdam.nl/bestuur-organisatie/gebiedscommissies/] op vrijdag 30 april 2021.

Ghauri, P., Grønhaug, K., & Strange, R. (2020). *Research methods in business studies*. Cambridge University Press.

Gliem, J.A., & Gliem, R.R. (2003). *Calculating, interpreting and reporting Cronbach's Alpha reliability coefficient for Likert-type scales*. Ohio State University: Ohio.

Hanks, M. (1981). *Youth, voluntary associations and political socialization*. *Social Forces*, 60, 211-223.

Henn, M., Weinstein, M., & Wring, D. (2002). *A generation apart? Youth and political participation in Britain*. *British Journal of Politics and International Relations*, Vol. 4, No. 2, pp. 167-192.

Hillygus, D. S. (2005). *The missing link: exploring the relationship between higher education and political engagement*. *Political Behavior*, 27, 25-47.

Huckfeldt, R., Beck, P. A., Dalton, R. J., & Levine, J. (1995). *Political environments, cohesive social groups, and the communication of public opinion*. *American Journal of Political Science*, 1025-1054.

Huckfeldt, R., & Sprague, J. (1992). *Political parties and electoral mobilization: political structure, social structure, and the party canvass*. *American Political Science Review*, 86, 70-86.

Huyse, L. (2003). *Over politiek*. Van Halewyck: Leuven.

Irwin, A., Simmons, P., & Walker, G. (1999). *Faulty environments and risk reasoning: the local understanding of industrial hazards*. *Environment and Planning A*, 31, 1311-1326.

Karp, J. A., & Banducci, S. A. (2007). *Party mobilization and political participation in new and old democracies*. *Party Politics*, 13(2), 217-234.

Kitschelt, H., Mansfeldova, Z., Markoswki, R., & Toka, G. (1999). *Post communist party systems: competition, representation and interparty cooperation*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kohn, M. (2000). *Language, power, and persuasion: toward a critique of deliberative democracy*, *Constellations*, 7(3), 408-429.

Kriesi, H. (2008). *Political mobilisation, political participation and the power of the vote*. *West European Politics*, 31(1-2), 147-168.

La Due Lake, R., & Huckfeldt, R. (1998). *Social capital, social networks, and political participation*. *Political Psychology*, 19(3), 567-584.

- Laclau, E., & Mouffe, C. (1985). *Hegemony and socialist strategy: towards a radical democratic politics*. London: Verso.
- Leach, M., & Scoones, I. (2007). *Mobilising citizens: Social movements and the politics of knowledge*. Institute of Development Studies at the University of Sussex Brighton.
- Lipset, S. M. (1960). *Political man: the social bases of politics*. New York.
- Lipset, S. M. (1994). *The social requisites of democracy revisited*. *American Sociological Review*, 59, 1-22.
- Macedo, S., Alex-Assensoh, U. M., Berry, J. M., Brintnall, M., Campbell, D. E., & Fraga, L. R. (2005.) *Democracy at risk: how political choices undermine citizen participation, and what we can do about it*. Brookings Institution, Washington, D.C.
- Mainwaring, S. (1999). *Rethinking party systems in the third wave of democratization: the case of Brazil*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Mansbridge, J. (1999). *On the idea that participation makes better citizens*, in: S. Elkin en K. Soltan, eds, *Citizen Competence and Democratic Institutions*, University Park: Pennsylvania State University Press.
- Martikainen, P., Martikainen, T., & Wass, H. (2005). *The effect of socioeconomic factors on voter turnout in Finland: a register-based study of 2.9 million voters*. *European Journal of Political Research*, Vol. 44, No. 5, pp. 645-669.
- McClurg, S. D. (2003). *Social networks and political participation: The role of social interaction in explaining political participation*. *Political research quarterly*, 56(4), 449-464.
- McFarland, D. A., & Thomas, R. J. (2006). *Bowling young: How youth voluntary associations influence adult political participation*. *American sociological review*, 71(3), 401-425.
- Milbrath, L. W. (1981). *Political participation*. In: *The handbook of political behavior* (pp.197-240). Springer, Boston, MA.
- Milbrath, L. W., & Goel, M. L. (1977). *Political participation: how and why do people get involved in politics?* Chicago.
- Miller, D., & Slater, D. (2000). *The internet: an ethnographic approach*. Oxford and New York: Berg.
- Mutz, D. C., & Mondak, J. J. (2006). *The workplace as a context for crosscutting political discourse*. *Journal of Politics*, Vol. 68, No. 1, pp. 140-155.
- Nie, N. H., Junn, J., Stehlik-Barry, K. (1996). *Education and democratic citizenship in America*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Nishida, K. (1970). *Fundamental Problems of Philosophy: the World of Action and the Dialectical World*. Tokyo: Sophia University Press.
- Nonaka, I. (1990). *Chishiki-Souzou no Keiei*. (A theory of organizational knowledge creation). Tokyo: Nihon Keizai Shimbun-sha.

- Nonaka, I., & Konno, N. (1998). *The concept of Ba: building a foundation for knowledge creation*. California Management Review, 40(3), 1-15.
- Nonaka, I., & Nishiguchi, T. (2001). *Knowledge emergence: social, technical, and evolutionary dimensions of knowledge creation*. Oxford University Press.
- Nonaka, I., & Takeuchi, U. (1995). *The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*. New York: Oxford University Press.
- Olson, M. (1965). *The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups*. Cambridge MA: Harvard University Press.
- Oosterlynck, S., Kazepov, Y., Novy, A., Cools, P., Barberis, E., Wukovitsch, F., & Leubolt, B. (2013). *The butterfly and the elephant: local social innovation, the welfare state and new poverty dynamics*, Improve Methodological Paper, 13(02).
- Parry, G., Moyser, G., & Day, N. (1992). *Political Participation and Democracy in Britain*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pattie, C., Seyd, P., & Whiteley, P. (2003). *Citizenship and civic engagement: Attitudes and behaviour in Britain*. Political studies, 51(3), 443-468.
- Petts, J., & Brooks, C. (2006). *Expert conceptualizations of the role of lay knowledge in environmental decisionmaking: challenges for deliberative democracy*. Environment and Planning A, 38, 1045-1059.
- Pitkin, H. F. (1967). *The concept of representation* (Vol. 750). University of California Press.
- Quintelier, E. (2007). *Differences in political participation between young and old people*. Contemporary politics, 13(2), 165-180.
- Quintelier, E. (2008). *Who is politically active: The athlete, the scout member or the environmental activist? Young people, voluntary engagement and political participation*. Acta sociologica, 51(4), 335-370.
- Raimond, P. (1993). *Management projects: design, research and presentation*. Chapman & Hall.
- Riker, W. H., & Ordeshook, P. C. (1968). *A Theory of the Calculus of Voting*. American Political Science review, 62, 25-42.
- Rosenberg, S. W. (1988). *The structure of political thinking*. American Journal of Political Science, 32, 539-566.
- Rosenstone, S. J., & Hansen, J. M. (1993). *Mobilization, participation, and democracy in America*. New York.
- Scheepers, P. L. H., Tobi, H., & Boeije, H. R. (2016). *Onderzoeksmethoden*. Amsterdam: Boom uitgevers.

- Scheufele, D. A., Shanahan, J., & Kim, S. H. (2002). *Who cares about local politics? Media influences on local political involvement, issue awareness, and attitude strength*. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 79(2), 427-444.
- Shimizu, H. (1995). *Ba-Principle: New Logic for the Real-Time Emergence of Information*. *Holonics* 5(1), 67-79.
- Smith, N. C., & Dainty, P. (1991). *The management research handbook*. Taylor & Francis.
- Spitulnik, D. (1993). *Anthropology and mass media*. *Annual Review of Anthropology*, 22, 294-315.
- Verba, S., & Nie, N. H. (1972). *Participation in America: political democracy and social equality*. New York: Harper & Row.
- Verba, S., Schlozman, K. L., & Brady, H. E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Harvard University Press.
- Verhoeven, N. (2007). *Wat is onderzoek? Praktijkboek methoden en technieken*. Den Haag: Boom Lemma.
- Verschuren, P., & Doorewaard, H. (2004). *Het ontwerpen van een onderzoek*. Utrecht: Uitgeverij Lemma.
- Vocht, A., de (2013). *Basishandboek SPSS 21 IBM SPSS Statistics*. Utrecht: Bijleveld Press.
- Whiteley, P., Seyd, P., & Richardson, J. (1994). *True Blues: the Politics of Conservative Party Membership*. Oxford: Oxford University Press.
- Youniss, J., McLellan, J. A., & Yates, M. (2001). *A developmental approach to civil society*. In: *beyond Tocqueville: Civil society and the social capital debate in comparative perspective*. 243-253. Edited by Edwards, B., Foley, M., & Diani, M. Hannover, NH: University Press of New England.

Bijlage 1: Codeerschema

Codeerschema		
1. Hulpbronnen	1.1 Maatschappelijke vaardigheden	
	1.2 Geld	
	1.3 Educatie	
2. Sociale netwerken		
3. Leeftijd		
4. Bereidheid om te participeren	4.1 Interesse in politiek	
	4.2 Mate van verwantschap met partij	
	4.3 Van invloed willen zijn op politiek	
5. Rationele keuze	5.1 Besef burgerplicht	
	5.2 Hoogte van opofferingen	
	5.3 Voordelen	
6. Werving	6.1 Gevraagd door onbekende	
	6.2 Gevraagd door bekende	
7. Media	7.1 Lokale media	
	7.2 Landelijke media	
	7.3 Digitale media	
8. Politieke participatie	8.1 Contact participatie	8.1.1 Formele participatie
		8.1.2 Informele participatie
	8.2 Individualistische participatie	8.2.1 Stemmen
		8.2.2 Stemmen
	8.3 Collectieve participatie	8.3.1 Petities tekenen
		8.3.2 Demonstreren
8.3.3 Bezoeken bijeenkomsten		
9. Platform voor gezamenlijke kennisconstructie	9.1 Socialisatie	
	9.2 Externalisering	
	9.3 Combinatie	
	9.4 Internalisering	
10. Gebiedscommissie		
11. Wijkambassadeur		
<i>in combinatie met</i>		
A. Respondent 1		
B. Respondent 2		
C. Respondent 3		
D. Respondent 4		
E. Respondent 5		
F. Respondent 6		
G. Respondent 7		
H. Respondent 8		

Tabel 20: Codeerschema